

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT

ÚSTAV FINANCÍ

INSTITUTE OF FINANCES

**OPTIMALIZACE DANĚ Z PŘÍJMŮ PRÁVNICKÝCH OSOB
POMOCÍ ZÁKONNÝCH OPRAVNÝCH POLOŽEK K
POHLEDÁVKÁM**

OPTIMIZATION OF CORPORATE INCOME TAX BY USING TAX RECEIVABLE ADJUSTMENTS

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Monika Němcová Kotoučková

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

doc. Ing. Mgr. Karel Brychta, Ph.D.

BRNO 2017

Zadání bakalářské práce

Ústav: Ústav financí
Studentka: **Monika Němcová Kotoučková**
Studijní program: Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a daně
Vedoucí práce: **doc. Ing. Mgr. Karel Brychta, Ph.D.**
Akademický rok: 2016/17

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně zadává bakalářskou práci s názvem:

Optimalizace daně z příjmů právnických osob pomocí zákonných opravných položek k pohledávkám

Charakteristika problematiky úkolu:

Úvod

Cíle práce, metody a postupy zpracování

Teoretická východiska práce: právní úprava pohledávek z pohledu občanského zákoníku, zákona o daních z příjmů a zákona o účetnictví s důrazem kladeným na pohledávky po splatnosti

Analýza současného stavu: analýza pohledávek po splatnosti vybraného podnikatelského subjektu

Návrhy a doporučení ve vztahu k tvorbě opravných položek k pohledávkám jako možného kroku vedoucího k optimalizaci daňové zátěže

Seznam použité literatury

Přílohy

Cíle, kterých má být dosaženo:

Primárním záměrem této práce je navrhnout kroky vedoucí k optimalizaci daňové povinnosti pomocí tvorby zákonných opravných položek k pohledávkám. Dílčím cílem je zvolit navrhnout a zhodnotit možnosti zajištění pohledávek.

Základní literární prameny:

BRYCHTA, I., M. BULLA, T. KRUPOVÁ a kol. Účetnictví podnikatelů 2016. 13. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-050-0.

DRBOHLAV, J. a T. POHL. Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu. 3. aktualizované a doplněné vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-599-1.

HNÁTEK, M. a D. ZÁMEK. Daňové a nedaňové náklady 2016. Praha: ESAP, 2016. ISBN 978-8-905899-2-6.

CHALUPA, M., J. KADLEC, J. PILÁTOVÁ a kol. Abeceda účetnictví pro podnikatele. Olomouc: ANAG, 2016. ISBN 978-80-7554-001-0.

TINTĚRA, T., P. PODRAZIL a P. PETR. Základy závazkového práva. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-124-3.

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2016/17

V Brně dne 28.2.2017

L. S.

prof. Ing. Mária Režňáková, CSc.
ředitel

doc. Ing. et Ing. Stanislav Škapa, Ph.D.
děkan

Abstrakt

Tato bakalářská práce pojednává o problematice pohledávek z pohledu občanského zákoníku, zákona o účetnictví a zákona o daních z příjmů s důrazem kladeným na rizikové pohledávky. V souvislosti s touto problematikou je zájem směřován k tvorbě účetních a zákonných opravných položek s konečným záměrem využít opravné položky při optimalizaci daně z příjmů.

Abstract

This bachelor thesis deals with the topic of receivables from the point of view of the civil code, the law on accounting and law on taxes on income with emphasis on the risk receivables. In connection with this issue is a concern directed to the creation of accounting and legal rectifying items with the ultimate purpose to use the rectifying items to optimize tax revenue.

Klíčová slova

pohledávka, zajištění pohledávky, opravné položky, odpis pohledávek

Key words

receivable, receivable security, adjusments, receivable depreciation

Bibliografická citace

NĚMCOVÁ KOTOUČKOVÁ, M. *Optimalizace daně z příjmů právnických osob pomocí zákonných opravných položek k pohledávkám*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, 2017. 79 s. Vedoucí bakalářské práce doc. Ing. Mgr. Karel Brychta, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem ve své práci neporušila autorská práva (ve smyslu Zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Brně dne 31. května 2017

.....
podpis studenta

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala panu doc. Ing. Mgr. Karlu Brychtovi, Ph.D za cenné rady a odborné vedení mé bakalářské práce.

OBSAH

1	CÍL A METODIKA PRÁCE	11
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	12
2.1	Pohledávka z pohledu soukromého práva	12
2.2	Vznik pohledávky	13
2.3	Příslušenství pohledávky	13
2.4	Zajištění	13
2.4.1	Jistota	14
2.4.2	Finanční záloha	16
2.5	Utvrzení dluhu	16
2.5.1	Smluvní pokuta	16
2.5.2	Uznání dluhu	17
2.6	Nakládání s pohledávkou	17
2.6.1	Postoupení	17
2.6.2	Faktoring	18
2.7	Zánik pohledávky	19
2.7.1	Splnění	20
2.7.2	Započtení	20
2.7.3	Zánik závazku dohodou	20
2.8	Pohledávky z pohledu zákona o účetnictví	20
2.8.1	Kategorizace pohledávek	21
2.8.2	Oceňování pohledávek	22
2.8.3	Pohledávky ve směrné účtové osnově	23
2.8.4	Inventarizace pohledávek	24
2.8.5	Účetní opravné položky	25
2.8.6	Odpis pohledávek	28
2.8.7	Vykazování pohledávek	29
2.9	Pohledávky z pohledu zákona o daních z příjmů	30
2.9.1	Podmínky tvorby ZOP podle zákona o rezervách	31
2.9.2	Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám	33
2.9.3	Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení	35

2.9.4	Opravné položky k tzv. malým pohledávkám	36
2.9.5	Odpis pohledávek	36
2.10	Metodika stanovení základu daně právnických osob	37
2.10.1	Předmět daně.....	38
2.10.2	Transformace výsledku hospodaření na základ daně	38
3	ANALÝZA SOUČASNÉ SITUACE	40
3.1	Obecné údaje	40
3.2	Analýza pohledávek	41
3.3	Vývoj pohledávek po splatnosti	43
3.4	Rozbor doby splatnosti faktur vydaných.....	44
3.5	Úhrady faktur vydaných.....	45
3.6	Pohledávky po splatnosti ke konci roku 2016.....	48
3.7	Systém zajištění pohledávek	52
4	VLASTNÍ NÁVRH ŘEŠENÍ	53
4.1	Stanovení základu daně.....	53
4.2	Výpočet daně.....	55
4.3	Návrh daňové optimalizace.....	55
4.4	Výpočet daňové povinnosti s uplatněním ZOP	56
4.5	Návrh tvorby účetních opravných položek	57
4.6	Zajištění pohledávek	62
4.6.1	Skonto	63
4.6.2	Smluvní pokuta	64
4.6.3	Zálohy	65
4.6.4	Uznání dluhu.....	66
4.6.5	Faktoring	68
	ZÁVĚR	71

ÚVOD

Přirozeným chováním ekonomických subjektů je odvést státu pokud možno co nejméně, nebo alespoň ne více, než je nezbytně nutné. Pro tyto účely existuje mnoho způsobů, jak snížit základ pro výpočet daně, a tím i samotnou daňovou povinnost, které poplatníkům zákon o daních z příjmů nabízí. Tyto činnosti směřující k úpravě daňového základu nazýváme daňovou optimalizací (39, s. 13), kterou lze definovat jako cílevědomé snižování daňové povinnosti, které je nezbytné provádět v mezích zákona, v opačném případě se jedná o daňový únik a toto počínání je považováno za trestný čin, postižitelný odnětím svobody.

Daňová povinnost představuje pro ekonomický subjekt závazek, kterému je nutno dostát. K tomu, aby byl ekonomický subjekt solventní, je nezbytné, aby i závazky vůči tomuto subjektu byly uspokojovány řádně a včas. Platební schopnost je jedním z důležitých ukazatelů ekonomického zdraví podniku, a přesto že problematice pohledávky neboli pohledávky hrazené po splatnosti nebo hůře nedobytné pohledávky k podnikání patří, by každý podnik měl mít vytvořený dostatečný systém řízení pohledávek a závazků, neboť pozdní úhrady pohledávek ovlivňují likviditu a od problémů s inkasem pohledávek se také odvíjí nutnost získávání dodatečných zdrojů financování. Z toho vyplývá, že pohledávky mohou vážně ohrozit podnikání samotné.

Téma platební morálky je velmi aktuální, neboť jak vyplývá z průzkumu společnosti Atradius celých 93 % respondentů se setkala s pozdě uhrazenou pohledávkou. V České republice se pozdní úhrada faktur týká zhruba 37 % celkové hodnoty pohledávek, což je ale pod průměrem vykazovaným ve střední a východní Evropě, který se pohybuje okolo 43 % celkové hodnoty pohledávek. Se špatnou platební morálkou souvisí snaha o zmírnění jejího negativního dopadu na ekonomické zdraví podniku, a to zejména úpravou doby splatnosti, kterou dodavatelé poskytují, neboť průměrná poskytovaná doba splatnosti se v průběhu posledního roku zkrátila. Průzkum zachytil, že platební morálka tuzemských a zahraničních odběratelů je odlišná a jejich meziroční vývoj se ubírá opačným směrem. Zatímco pohledávky za tuzemskými odběrateli byly v průměru uhrazeny o 4 dny dříve, u zahraničních pohledávek se doba úhrady prodloužila o 3 dny (36). Nicméně podle indexu evropské platební morálky společnosti Intrum Justitia je 72 % dotázaných českých podniků ochotných přijmout delší platební podmínky, než jim vyhovují (7).

Pro snižování důsledků plynoucích z neuhrazených nebo pozdě uhrazených faktur je nezbytné vytvářet komplexní systém řízení a zajištění pohledávek. Nezbytné je prověření bonity jak současných, tak i nových obchodních partnerů. Dále je vhodné zvolit možné způsoby zajištění pohledávek, popřípadě využívat postoupení pohledávek specializovaným společností.

Výše zmíněné potvrzují výsledky indexu Intrum justitia. Zhruba 20 milionů malých a středně velkých podniků v Evropě čelí zvyšujícímu se riziku plynoucího z nedostatečně kontrolovaného a řízeného cash-flow.

1 CÍL A METODIKA PRÁCE

Primárním záměrem této práce je navrhnout kroky vedoucí k optimalizaci daňové povinnosti konkrétního podnikatelského subjektu, prostřednictvím tvorby opravných položek k pohledávkám. Sekundárním cílem je zvolit konkrétní možnosti zajištění pohledávek se snahou snížit množství pohledávek po splatnosti daného podnikatelského subjektu. K naplnění tohoto záměru je nutné zejména popsat tvorbu opravných položek z pohledu zákona o účetnictví. Dále popsat podmínky jejich tvorby tak, jak je definuje zákon o rezervách v souladu se zákonem o daních z příjmů. Dále je nezbytné popsat způsoby zajištění a utvrzení pohledávek z pohledu občanského zákoníku.

Pro účely vyhotovení bakalářské práce byly využity zejména metody komparace, syntézy a analýzy. Podstatou metody analýzy je rozklad celku na dílčí prvky, které jsou podrobeny dalšímu zkoumání. Problematika zkoumaného celku je vysvětlena prozkoumáním jeho složek. Tato metoda je použita zejména v analytické části práce. Protichůdným směrem jde podstata metody syntézy, která na základě souvislostí mezi dílčími prvky utváří celek (1, s. 11-12). Tato metoda je využita především v závěrečné části práce při formulaci návrhů a doporučení z předem získaných poznatků. Komparace neboli srovnání je využíváno především při stanovení odlišností či podobností sledovaných jevů (1, s. 11-12). Konkrétně je tato metoda využita především v popisné části práce, při popisu vztahu mezi opravnými položkami z pohledu účetní a daňové legislativy, a to zejména srovnání jejich vlivu na základ daně.

Tato práce vychází z legislativy platné a účinné k 31. 12. 2016 pokud dále není stanoveno jinak. V praktické části jsou zpracovány reálné údaje poskytnuté podnikatelským subjektem, kterému v rámci udržení anonymity bude pozměněna firma.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Tato kapitola je zaměřena na vymezení základních pojmů souvisejících s daným tématem. Pojem pohledávka je vymezen z pohledu několika právních předpisů, nejprve z pohledu občanského zákoníku, dále podle zákona o účetnictví a zákona o daních z příjmů.

2.1 Pohledávka z pohledu soukromého práva

Pohledávka je vnímána jako **právo** vzniklé na základě konkrétního právního důvodu. Toto právo nese nárok subjektu jedné strany závazkového vztahu vyžadovat vymezené plnění od subjektu či více subjektů strany druhé. Každý závazek má dvě strany a na každé z těchto stran může stát několik subjektů. Subjekt, kterému ze závazkového vztahu plyne právo, má **nárok** požadovat předem vymezené plnění a je nazýván jako věřitel. **Povinnost** poskytnout toto plnění připadá na dlužníka, přičemž tato povinnost je označována jako **dluh** (11, s. 22-25).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen občanský zákoník) upravuje závazkový vztah v § 1721 následovně:

„Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit.“

Předmětem závazkového vztahu je **plnění**, které může mít jak peněžní tak nepeněžní podobu, zejména plnění naturální nebo formou služby či dalších nehmotných činností. Důvody vzniku tohoto práva mohou být různé, avšak nejčastějším právním důvodem vzniku je sepsání smlouvy. Obsahem takto vymezeného smluvního vztahu může být více závazků i pohledávek a každý účastník může být zároveň věřitelem i dlužníkem (8, s. 17).

Závazkové právo netvoří samostatné odvětví soukromého práva, nýbrž je součástí jeho jednotlivých odvětví, jimiž jsou:

- *„občanské právo,*
- *obchodní právo,*
- *pracovní právo,*
- *mezinárodní právo soukromé.“* (11, s. 27)

2.2 Vznik pohledávky

Právní důvody vzniku pohledávky jsou definovány v § 1723 občanského zákoníku, ze kterého vyplývá, že pohledávka vzniká z právního jednání, z protiprávního činu nebo z jiné právní skutečnosti, kterou může být rozhodnutí orgánů státní moci, zejména rozhodnutí soudu a další (19, s. 132).

Nejčastěji vznikající pohledávky z právního jednání jsou pohledávky ze smluvního vztahu (18, s. 173). Jedná se o dvoustranné právní jednání, popřípadě i vícestranné, vznikající na základě projevu vůle smluvních stran. Podstatou takto projevené vůle je její autonomie, jejíž podstatou je svoboda rozhodování při uzavírání smlouvy, výběru smluvní strany, obsahu smlouvy a jejího vypovězení (18, s. 175).

Z účetního pohledu pohledávka vzniká k okamžiku, kdy nastal účetní případ. To je například okamžik splnění dodávky vůči odběrateli nebo v opačném případě, kdy nejprve proběhne platba a poté plnění. Pohledávka vzniká v případě, kdy platba a poskytnutá protihodnota neproběhnou současně (14, s. 9).

2.3 Příslušenství pohledávky

Podle §513 občanského zákoníku jsou příslušenstvím pohledávky úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.

2.4 Zajištění

Zajištěním závazkových vztahů rozumíme souhrn právních prostředků, které slouží jako ochrana věřitele. Pro snížení podnikatelského rizika z titulu neuhrazených pohledávek je možné využít několika cest zajištění a většinu jich upravuje občanský zákoník. Lze rozlišit osobní a věcné zajištění a zajištění, které poskytne dlužník nebo třetí osoba vůči věřiteli (3, s. 26).

Pojem zajištění může být vnímán i v širším slova smyslu. Za zajištění lze považovat i další prostředky, které nejsou v občanském zákoníku přímo upravené jako zajišťovací prostředky, ale podstatou věci odpovídají účelu, například využití zálohy nebo sjednání odstupného od smlouvy. Za zajištění lze také považovat vystavení zajišťovací směnky (3, s. 27).

2.4.1 Jistota

Pojem jistota je upraven v § 2012 – 2017 občanského zákoníku. Jistotu si mohou sjednat účastníci závazkových vztahů, ale její existence může být podmíněna zákonem. Jistota nepředstavuje samostatný prostředek pro zajištění ani utvrzení, představuje pouze obecné pojmenování zajištění pohledávky. Může mít podobu osobního nebo majetkového zajištění podle toho, co je věřiteli nebo ve prospěch věřitele dáno. Ručení nebo finanční záruka tak představuje osobní jistotu a majetkovou jistotu představuje věc, která je dána věřiteli nebo ve prospěch věřitele (3, s. 113).

Osobní jistota

➤ Ručení

Úprava ručení je zakotvena v §2018 a § 2028 občanského zákoníku. Ručení vzniká písemnou formou právního jednání, ve kterém se ručitel zavazuje splnit dluh místo dlužníka, pokud ho dlužník sám nesplní. Pokud věřitel na základě písemné výzvy bude požadovat splnění dluhu a dlužník tak ve stanovené lhůtě neučiní, je oprávněn požadovat plnění po ručiteli. Pokud ručitel splní dluh, vzniká mu vůči dlužníkovi právo na náhradu za splnění dluhu. Za dluh se může zaručit i více ručitelů, kteří poté mají povinnost ručit za celý dluh. Naopak lze sjednat ručení pouze za část dluhu (3, s. 138 - 39).

➤ Finanční záruka

Vznik finanční záruky je uskutečněn na základě prohlášení výstavce v záruční listině. Výstavce se zaručuje, že pokud dlužník nesplní dluh, uspokojí věřitelovu pohledávku do výše, která je sjednána v záruční listině. Výstavce může být povinen splnit záruku i za jiných podmínek než nesplnění dluhu dlužníkem. Tyto podmínky musí být stanoveny v záruční listině. Finanční záruka se zpravidla poskytuje za úplatu (3, s. 147).

Občanský zákoník upravuje finanční záruku v § 2029 až § 2039. Takto zajištěná pohledávka může mít podobu peněžitého i nepeněžitého plnění, ale plnění poskytované výstavcem má vždy peněžitou podobu. Výstavcem finanční záruky může být i banka, poté se finanční záruka nazývá zárukou bankovní (3, s. 147).

Majetková jistota

➤ Zástavní právo

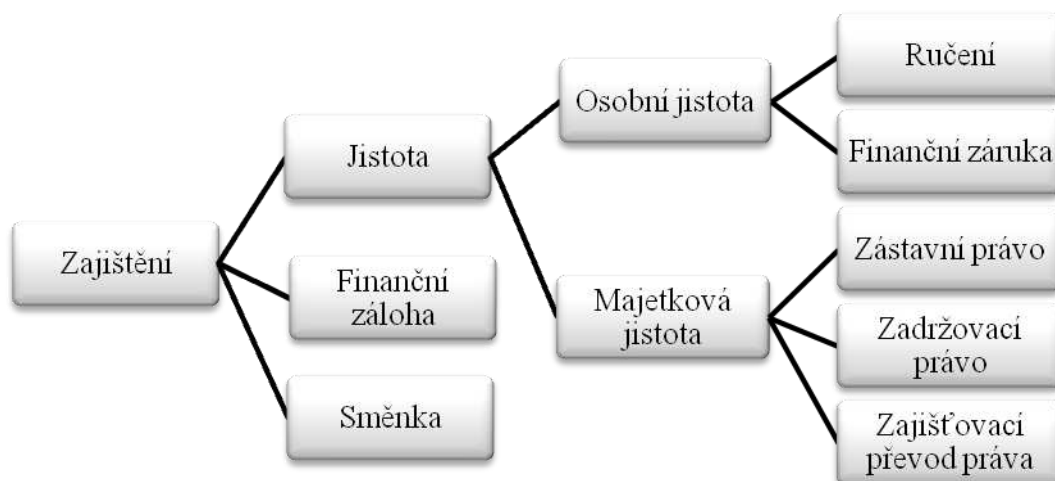
Hlavní funkcí zástavního práva je zajistit pohledávku tak, aby v případě jejího nesplnění bylo možné domáhat se uspokojení ze zástavy. Zástavní právo spadá do kategorie tzv. věcných práv k cizím věcem. Toto právo je sjednáno ke konkrétní věci, se kterým je spojeno přednostní právo zástavního věřitele na uspokojení. V případě, že má dlužník více dluhů vůči několika věřitelům, uspokojují se z výtěžku zpeněžení zástavy přednostně ti věřitelé, kteří mají sjednáno zástavní právo k věci. Uspokojení pohledávky se provede do sjednané výše nebo do výše pohledávky a příslušenství ke dni zpeněžení zástavy. Zástavou může být obchodovatelná věc, zejména věc movitá a nemovitá, věc hromadná, podíl v korporaci, pohledávka a další (5, s. 127).

➤ Zadržovací právo

Je prostředkem, sloužícím k zajištění splnění pohledávky. Předmětem, na který lze uplatnit zadržovací právo může být pouze movitá věc, kterou má věřitel fyzicky u sebe. Zadržení může proběhnout pouze ve chvíli, kdy je dluh vůči věřiteli splatný. Pokud se dlužník vyjádří, že dluh z nějakého důvodu nesplní nebo neposkytl zástavu, kterou podle smlouvy poskytnout měl, není nutná podmínka splatnosti dluhu (5, s. 147).

➤ Zajišťovací převod práva

Podstata zajištění pohledávky spočívá v dočasném nebo podmíněném převodu práva z dlužníka nebo třetí osoby na věřitele. Toto právo může být buď právo vlastnické, nebo jiné pokud to jeho povaha dovoluje. Zajišťovací převod práva je upraven v § 2040 - 2044 občanského zákoníku. Jak vyplývá z tohoto předpisu, zajišťovací převod práva nemusí vzniknout písemnou formou. Písemná forma má však svůj význam při dokazování existence zajišťovacího převodu práva v soudních sporech (3, s. 151).

Obr. 1: Zajištění pohledávek (Vlastní tvorba dle 38)

2.4.2 Finanční záloha

Finanční záloha není občanským zákoníkem upravena jako zajišťovací prostředek. Podstatou věci je poskytnutí finančního plnění před uzavřením smlouvy. O toto plnění je následně snížena hodnota celkového plnění, jež je dlužník povinen poskytnout věřiteli. Poskytnutí finanční zálohy není vynutitelné na základě žádného právního předpisu, závisí pouze na ujednání smluvních stran závazkového vztahu (18, s. 289).

2.5 Utvrzení dluhu

Rozdíl mezi zajištěním a utvrzením pohledávky spočívá v tom, že zajištění pohledávky má zvýšit jistotu věřitele, že jeho pohledávka bude uspokojena, respektive pokud nedojde k uspokojení pohledávky, bude pohledávka uspokojena z předmětu zajištění. Utvrzení pohledávky pouze potvrzuje existenci pohledávky a posiluje postavení věřitele, ale nepředstavuje dodatečný zdroj splnění pohledávky (3, s. 27).

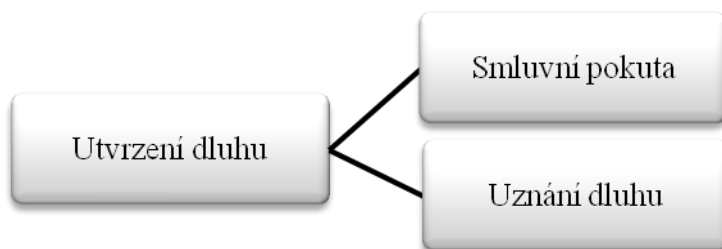
2.5.1 Smluvní pokuta

Smluvní pokuta se sjednává pro případ porušení smluvních povinností. Smluvní strany si mohou sjednat konkrétní výši smluvní pokuty nebo způsob jejího určení. Smluvní pokuta může mít podobu peněžitého i nepeněžitého plnění a lze ji vyžadovat i bez vzniku škody při porušení smluvních povinností. Pokud věřiteli vznikne škoda při porušení smluvních podmínek a ke sjednané smluvní pokutě není ve smlouvě sjednána

i náhrada škody, nemá na náhradu škody nárok. Zaplacením smluvní pokuty nezaniká dlužníkovi povinnost splnit dluh, pokud tak ve smlouvě nemají smluvní strany stanoveno (3, s. 169-171).

2.5.2 Uznání dluhu

Je upraveno v § 2053 - 2054 občanského zákoníku. Jak vyplývá z tohoto ustanovení, uznání dluhu může být provedeno písemnou formou nebo částečnou úhradou dlužné částky nebo úhradou úroků, které vznikly v souvislosti s dlužnou částkou. V písemné podobě uznání musí být uvedeno jméno a příjmení dlužníka, dlužná částka, datum uznání dluhu a datum splatnosti a dokument musí být dlužníkem podepsán. Uznání je velice důležité v případě soudního vymáhání při prokazování existence věřiteli pohledávky (13).

Obr.: 2 Utvrzení dluhu (Vlastní tvorba dle 38)

2.6 Nakládání s pohledávkou

Pokud není pohledávka dlužníkem uspokojena nebo pokud chce věřitel získat peněžní prostředky vázané v pohledávkách ještě před uplynutím doby splatnosti, může uskutečnit několik kroků, jimiž se zabývá tato kapitola.

2.6.1 Postoupení

Pohledávka nebo její část může být věřitelem postoupena jiné osobě na základě smlouvy o postoupení. Věřitel při postoupení vystupuje jako postupitel a třetí osoba jako postupník. Mimo samotnou pohledávku nebo její část může věřitel postoupit i soubor pohledávek, popřípadě pohledávku, která vznikne až v budoucnu. Postoupení této pohledávky se váže k okamžiku vzniku pohledávky. Při postoupení přechází na postupníka i příslušenství pohledávky s jejím zajištěním a práva spojená s utvrzením (18, s. 276 - 279).

Forma smlouvy o postoupení není přímo stanovená, není vyžadována písemná podoba a navíc podle § 1756 občanského zákoníku nemusí být smlouva vyhotovena ani písemně. Přitom věřitel jedná pouze na základě vlastní vůle a k postoupení není vyžadován souhlas dlužníka. Pokud si věřitel a dlužník ujednají, že postoupení pohledávky není možné, může ji věřitel postoupit pouze na základě dlužníkova souhlasu. Postoupení není možné v případě, že pohledávka zaniká smrtí subjektů závazkového vztahu nebo v případě, kdy by se tímto změnila podstata závazku k tíži dlužníka (18, s. 276 - 279).

2.6.2 Faktoring

Neboli „*odkup pohledávek do lhůty splatnosti*“ (23, s. 167), podstatou faktoringu je odkup krátkodobých pohledávek faktoringovou společností (faktora). Jedná se zejména o odkup pohledávek vzniklých při dodávkách zboží či služeb. V rámci faktoringu mohou být odkoupeny nejen pohledávky vzniklé z poskytnutí služeb a dodání zboží v tuzemsku, ale předmětem odkupu mohou být i pohledávky vzniklé ze zahraničního obchodu (23, s. 167,168).

Vztah dodavatele (neboli klienta faktora) a faktoringové společnosti může být různý, odlišnosti spočívají zejména ve zpětném postihu dodavatele a rozsahu služeb poskytovaných faktorem. Faktoring se zpětným postihem dodavatele neboli **regresní faktoring** spočívá zejména v tom, že se faktoringová společnost distancuje od nedobytných pohledávek, které se nepodaří zpeněžit nejpozději v ochranné lhůtě běžící po uplynutí doby splatnosti pohledávky, ve které se faktoringová společnost snaží vymáhat pohledávku na dlužníkovi (odběrateli) a postoupí tuto pohledávku zpět věřiteli (dodavateli). Opačným případem je **bezregresní faktoring** neboli dokup bez zpětného postihu dodavatele. Faktoringová společnost poskytuje klientovi nejen služby spojené s odkupem pohledávky, ale již zmíněné vymáhání pohledávky, pojištění či evidenci pohledávek, ověření bonity odběratele a další. Naopak své služby může zacílit pouze na vybrané typy pohledávek, respektive vyvarovat se odkupu pohledávek vykazující jisté znaky (23, s. 168).

Odkup pohledávky probíhá na základě faktoringové smlouvy mezi dodavatelem (klientem) a faktoringovou společností (faktorem). Odkup může proběhnout bezprostředně po vzniku pohledávky nebo v průběhu její splatnosti. Klientovi je

zpravidla vyplacena tzv. záloha neboli část hodnoty pohledávky ve výši 60 - 90%. Po inkasu pohledávky od odběratele vyplácí faktor zbylou část hodnoty pohledávky klientovi. Pokud však pohledávka nebude odběratelem uhrazena včas, klient musí vrátit zálohu vyplacenou faktoringovou společností a ta mu zpětně postoupí pohledávku. Cenou za faktoring je faktoringový poplatek ve výši okolo 1,5 % hodnoty pohledávky a úrok, který se odvíjí od počtu dnů od úhrady zálohy do doby splatnosti faktury. Dále si faktor může účtovat náhradu výdajů spojených se správou pohledávky, jejím vymáháním, provizi za riziko spojené s nedobytností pohledávky a další (23, s. 169).

2.7 Zánik pohledávky

Pohledávky vznikají na základě konkrétní právní skutečnosti. Právní účinnost těchto skutečností je zrušena nebo z části zrušena na základě vzniku jiných právních skutečností. Těchto možných způsobů zániku pohledávky existuje několik (18, s. 285).

Pohledávka může zaniknout jednostranným nebo dvoustranným právním jednáním a dalšími právními událostmi, jimiž jsou například neschopnost splácet, uplynutím doby, smrt dlužníka nebo věřitele, splynutím a další (18, s. 285).

Žádaným způsobem zániku pohledávky je její splnění, to však může být nahrazeno i jinými způsoby, jimiž jsou započtení, uložení do soudní úschovy, odstoupením od smlouvy, výpovědí, dohodou nebo může nastat zánik pohledávky bez jejího splnění a další (3, s. 91).

Pokud pohledávka zanikne, je nezbytné o této skutečnosti provést účetní zápis. Způsobů zániku pohledávek je celá řada a v návaznosti na to se budou odlišovat i účetní zápisy. Rozdílné jsou i daňové dopady jednotlivých způsobů zániku (17, s. 156).

Tab. 1: Účtování zániku pohledávek (Vlastní tvorba)

Způsob zániku	MD	D
Splnění	221	311
Započtení	395	311
	321	395
Dohoda	548	311

2.7.1 Splnění

Je nejčastější a vyžadovaný způsob zániku pohledávky. Peněžitá pohledávka zaniká zaplacením, nepeněžitá pohledávka zaniká předáním konkrétní naturální hodnoty. Splnit závazek je nutné včas a v plné míře, takto splnit závazek může dlužník nebo třetí osoba, kterou může být ručitel, výstavce finanční záruky, plátce mzdy a další (18, s. 286).

2.7.2 Započtení

Započíst lze vzájemné pohledávky mezi věřitelem a dlužníkem na základě jednostranného prohlášení, které může vydat věřitel i dlužník. Jde tedy o způsob vyrovnání pohledávek, přičemž nedojde ke skutečnému splnění. Vzájemné pohledávky se pouze odečtou do výše, do které se vzájemně kryjí. Tyto pohledávky musejí být stejného druhu, nelze započíst pohledávku nepeněžitého charakteru s peněžitou pohledávkou (18. s. 291).

2.7.3 Zánik závazku dohodou

Jak vyplývá z § 1981 občanského zákoníku, smluvní strany si mohou ujednat zánik závazku bez nastoupení závazku nového. Odlišným případem je novace, kdy si smluvní strany mohou sjednat zánik závazku, který bude nahrazen závazkem novým, jak vyplývá z § 1902 občanského zákoníku (18, s. 292). Obdobně tomu je v případě narovnání, které je upravené v § 1903 občanského zákoníku, kdy je závazek nahrazen závazkem novým z důvodu úpravy práv a povinností mezi dlužníkem a věřitelem, které byly doposud sporné (14, s. 21). Dalším možným způsobem zániku závazku na základě dohody je prominutí dluhu (18, s. 292).

2.8 Pohledávky z pohledu zákona o účetnictví

Z účetního pohledu jsou pohledávky upraveny zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o účetnictví), dále prováděcí vyhláškou č. 500/2015 (dále jen prováděcí vyhláška) a Českým účetním standardem číslo 001, 017 a úprava účetních opravných položek je stanovena ve standardu 005 (9).

Pro účetní jednotku, která je vnímána jako věřitel, představuje pohledávka nárok na náhradu poskytnutého plnění v předem určené době. Ve většině případů se jedná o úhradu vystavené faktury. Účetní jednotka však nemusí mít pohledávky pouze za obchodními partnery. Dlužníkem může být také stát nebo vlastní zaměstnanci a další (24, s. 389). Podle přílohy č. 1 prováděcí vyhlášky patří pohledávky do oběžného majetku účetní jednotky.

2.8.1 Kategorizace pohledávek

Pohledávky lze rozčlenit do dvou skupin na základě kritérií, jimiž jsou právní důvod vzniku a doba splatnosti (20, s. 122).

V případě právních důvodů vzniku rozlišujeme:

- pohledávky z obchodních vztahů,
 - za odběrateli,
 - ze směnky postoupené k eskontu,
 - z poskytnutých záloh,
 - z reklamací (20, s. 122),
- pohledávky z kapitálových vztahů,
 - za ovládanými a řízenými osobami,
 - podstatný vliv (20, s. 122),
- pohledávky za společníky, členy družstva a účastníky sdružení,
- pohledávky za správou sociálního pojištění,
- pohledávky za zdravotní pojišťovnou,
- pohledávky za státem,
- pohledávky za zaměstnanci,
- a další (2).

V případě doby splatnosti se jedná o:

- krátkodobé,
- dlouhodobé (2).

Doba splatnosti pohledávek se posuzuje k okamžiku sestavení účetní závěrky. Pokud k tomuto okamžiku má pohledávka dobu splatnosti kratší než jeden rok, jedná se o pohledávku krátkodobou. V opačném případě, kdy je doba splatnosti delší než jeden rok, se jedná o pohledávku dlouhodobou (20, s. 123), (4).

2.8.2 Oceňování pohledávek

Způsobům oceňování se věnuje § 24 až § 27 zákona o účetnictví. Jak vychází z § 24, pohledávky se oceňují ke dni uskutečnění účetního případu a ke dni, ke kterému je sestavena účetní závěrka. Ke dni uskutečnění účetního případu se pohledávka oceňuje následovně:

„Pohledávky při vzniku jmenovitou hodnotou; při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou.“ (4, § 25)

Pořizovací cena pohledávky je tvořena cenou pořízení navýšená o náklady, které přímo souvisejí se vznikem pohledávky. Tyto náklady mohou být odměny znalcům na ocenění, provize za zprostředkování a další (6, s. 13).

Ocenění pohledávek vychází z cen, které jsou stanovené k určitému datu. Oceňování tedy probíhá na bázi historických cen. V této hodnotě není nijak zohledněn faktor času, to znamená, že se hodnota pohledávky neupravuje o vliv inflace. Nominální hodnota tedy nemusí vždy odpovídat hodnotě reálné. Faktor času hraje důležitou roli zejména u dlouhodobých pohledávek (25, s. 21).

Ke dni sestavení účetní závěrky se pohledávky oceňují jmenovitou hodnotou sníženou o úhrady, které účetní jednotka inkasovala v průběhu účetního období (24, s. 399). K tomuto okamžiku je také nezbytné zohlednit riziko nezaplacení pohledávky a to tvorbou opravných položek (12, s. 204).

V § 27 zákona o účetnictví je zakotveno ocenění pohledávek reálnou hodnotou. Toto ustanovení se týká především těch pohledávek, které účetní jednotka pořídila za účelem dalšího obchodování, přičemž reálnou hodnotou se rozumí:

- tržní hodnota,
- hodnota vyplývající z obecně uznávaných oceňovacích modelů a technik,
- ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce,
- ocenění stanovené podle zvláštních právních předpisů (6, s. 13).

Pohledávky evidované v cizích měnách se při ocenění přepočítávají na domácí měnu aktuálním devizovým kurzem vydaným Českou národní bankou ke dni uskutečnění účetního případu nebo ke dni sestavení účetní závěrky (4, § 24).

Přecenění hodnoty pohledávek na reálnou hodnotu ke dni sestavení účetní závěrky je spjato zejména se snížením její hodnoty v důsledku existence rizika jejího neuhrazení. Při snižování hodnoty pohledávek se ke každé pohledávce po splatnosti přistupuje individuálně a pomocí opravných položek, popřípadě odpisu pohledávky se jejich hodnota na základě interních předpisů rozpouští do nákladů. Problém může nastat při posouzení těchto nákladů podle daňových předpisů, které stanovují striktní pravidla pro jejich uznatelnost (21, s. 41).

2.8.3 Pohledávky ve směrné účtové osnově

Směrná účtová osnova je upravena § 14 zákona o účetnictví takto:

„Směrná účtová osnova určuje uspořádání a označení účtových tříd, popřípadě účtových skupin nebo i syntetických účtů pro účtování o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření.“

Z toho vyplývá, že číslování a pojmenování na úrovni účtových skupin je závazně dané, účetní jednotka si sama zvolí pojmenování a čísla pouze účtů, ze kterých si sestavuje účtový rozvrh tak, aby byla schopná zaúčtovat veškeré účetní operace (8, s. 21-22).

Směrnou účtovou osnovu dále definuje prováděcí vyhláška, která přiřazuje pohledávkám 3 účtovou třídu pojmenovanou Zúčtovací vztahy. V rámci této účtové třídy jsou pohledávkám vyčleněny účtové skupiny 31 – Pohledávky, 33 – Zúčtování se zaměstnanci, 35 – Pohledávky za společníky a členy družstva a dále skupina číslo 37 – Jiné pohledávky a závazky. Směrná účtová osnova nerozlišuje pohledávky podle doby splatnosti a nepřisuzuje jim zvláštní účtové skupiny. Pro tyto účely si může účetní jednotka zvolit analytickou evidenci k syntetickým účtům (8, s. 21-22).

V účtové skupině 31 se účtují zejména pohledávky vzniklé z obchodních vztahů neboli pohledávky za odběrateli. Pro tento účel je obecně využívaný účet číslo 311 s potřebnou analytikou, kterou si účetní jednotka volí dle svých interních potřeb.

Jako další příklad lze uvést účtování o poskytnutých zálohách dodavatelům. Pro tento účel je zpravidla používán účet číslo 314. Pro vztahy dodavatelskoodběratelské slouží také obecně používaný účet 315, zejména pak pro účtování o vzniklých reklamách. Rovněž je zde možné účtovat o směnkách předložených k eskontu bance a pro tyto účely je obecně využíván účet číslo 313 (8, s. 21-22).

V účtové skupině 35 se účtuje o pohledávkách ke společníkům a členům družstva, zejména při úhradě ztráty nebo poskytnutí půjčky nebo o pohledávkách vzniklých z titulu nesplaceného upsaného základního kapitálu, pro které se běžně využívá účet číslo 353. V případě, že vzniklou ztrátu účetní jednotka zaúčtuje k úhradě společníkovi, použije k tomuto účelu zpravidla účet číslo 354 (8, s. 21-22).

Další skupinou určenou pro účtování o pohledávkách je skupina číslo 37. Jak vyplývá z názvu, účty v této skupině jsou využívány pro operace, které nenastávají zcela běžně. Může jít například o prodej nebo nájem závodu, pohledávky z pevných termínovaných operací, pohledávky za pojišťovnou z titulu náhrady škody a další (8, s. 21-22).

Mimo účtovou třídu 3 jsou pohledávky zaříděny také v účtové třídě 0 konkrétně v účtové skupině 05 – Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek a 06 - Dlouhodobý finanční majetek. Účty v těchto skupinách se používají pro účtování o dlouhodobých poskytnutých zápůjčkách a úvěrech. V účtové třídě 1 jsou pohledávky ve skupině 15, která se využívá zejména pro účtování o poskytnutých zálohách na zásoby (8, s. 21-22).

2.8.4 Inventarizace pohledávek

Podle předmětné podstaty majetku se provádí příslušný druh inventury. Ta může být buď fyzická nebo dokladová. Fyzickou inventurou se zjišťují stavy především hmotného majetku, a to jeho přepočítáním, přeměřením, převážením. Dále může být provedena inventura dokladová, která se provádí u majetku, u kterého jeho povaha vylučuje provedení fyzické inventury (22, s. 145-146).

„Dokladová inventura se provádí zejména u:

- *nehmotných výsledků výzkumu a vývoje,*
- *cenných papírů,*

- *peněžních prostředků na bankovních účtech,*
- *materiálu a zboží na cestě,*
- *pohledávek,*
- *závazků,*
- *rezerv,*
- *přechodných účtů,*
- *účtů podrozvahové evidence.“ (22, s. 146)*

Zjištění a ověření skutečného stavu těchto druhů majetku a závazků spočívá v ověření účetních dokladů, smluv, spisů a dalších písemností. Především je nutné ověřit existenci těchto dokumentů a porovnat údaje z nich s účetními stavy neboli zůstatky účtů (22, s. 146).

2.8.5 Účetní opravné položky

Pokud dojde ke snížení bonity pohledávky, je opravná položka způsob, jak toto snížení vyjádřit. V následující kapitole je pojednáno o účetních opravných položkách, způsobech jejich tvorby, vykazování a účtování.

➤ Tvorba

Pokud je na základě inventarizace prokázán nižší skutečný stav hodnoty majetku, než který je vykazován v účetnictví, použijí se pro úpravu ocenění opravné položky. Opravné položky je možné tvořit v případě, že snížení hodnoty je pouze dočasného charakteru. Pokud je však snížení trvalého charakteru, přeúčtuje se hodnota majetku do nákladů využitím odpisu. Jestliže je zjištěný stav ocenění vyšší než hodnota vykazovaná v účetnictví, není možné tvořit opravnou položku za účelem zvýšení hodnoty (26, s. 157-158).

Pro dodržení zásady opatrnosti při vykazování aktiv, tj. zohledňovat možná rizika a ztráty, slouží opravné položky k pohledávkám jako jeden z možných způsobů, jak tuto zásadu dodržet (25, s. 22). Jejich prostřednictvím lze vyjádřit snížení hodnoty pohledávky v důsledku rizika spojeného s nesplněním (25, s. 303). Pokud je pohledávka oceněna reálnou hodnotou, není možné k této pohledávce opravnou položku vytvořit (32, s. 193). Opravná položka má za cíl zejména upravit jmenovitou hodnotu pohledávky. Její tvorbou se sníží hodnota aktiv a souvztažně jsou zvýšeny náklady

účetní jednotky. Takto vzniklé náklady však nemusí být daňově uznatelné (25, s. 303). Pravidla pro jejich uplatnění do základu daně stanovuje zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZoR) v souladu s § 24 odst. 2 písm. i) zákona č. 586/1991 Sb., zákon o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o daních z příjmů). Souběžně lze vytvářet účetní i zákonné opravné položky, a to pouze do výše ocenění pohledávky na rozvahovém účtu (27, s. 32).

Tvorba účetních opravných položek a jejich účtování nejsou striktně dané žádným právním předpisem tak, jak je tomu v případě zákonných opravných položek. Při jejich tvorbě je zejména nutné dodržovat zásadu opatrnosti, přičemž samotný princip tvorby by měl vycházet z interních předpisů účetní jednotky (27, s. 34).

Pokud dojde k trvalému snížení hodnoty pohledávky, ale nedojde k jejímu splnění, je nutné provést odpis pohledávky do nákladů. Může se jednat o situaci, kdy je soudem zrušeno konkurzní řízení pro nedostatek majetku, v dalším případě se může jednat o postoupení pohledávky nebo promlčení pohledávky (26, s. 158).

Příklad interního předpisu „Tvorba a zúčtování opravných položek“

„Účetní opravné položky budou tvořeny tak, aby v úhrnu hodnota účetní opravné položky a zákonné opravné položky činila:

- a) 25% hodnoty pohledávky při 6 měsících po lhůtě splatnosti,*
- b) 50% hodnoty pohledávky při 12 měsících po lhůtě splatnosti,*
- c) 75% hodnoty pohledávky při 18 měsících po lhůtě splatnosti,*
- d) 100% hodnoty pohledávky při 24 měsících po lhůtě splatnosti.“ (27, s. 34)*

Příklad:

Pohledávka z titulu prodeje zboží v celkové hodnotě 190 000 Kč má splatnost 1. 9. 2016. Ke konci roku 2016 nebude vytvořena žádná OP. Ke konci roku 2017 se vytvoří pouze ÚOP ve výši 95 000 Kč. Za předpokladu, že pohledávka nebude stále uhrazena, se ke konci roku 2018 vytvoří ZOP ve výši 95 000 Kč a ke konci roku 2019 se nejprve zruší zaúčtování ÚOP a vytvoří se ZOP ve výši 95 000 Kč.

➤ Účtování

Tvorba opravné položky je promítnuta na vrub účtu účtové skupině 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti. K tomuto účelu se zpravidla používá účet 558 – Tvorba a zúčtování opravných položek podle zvláštního právního předpisu a účet 559 – Tvorba a zúčtování ostatní opravných položek. Souvztažně se provede zápis ve prospěch účtu v účtové skupině 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování. Zejména se užívá účet číslo 391 (27, s. 32). K tomuto účtu je vhodné zvolit analytické členění minimálně pro opravné položky tvořené podle zákona o rezervách a ostatní opravné položky, popřípadě podrobnější členění podle druhu zákonných opravných položek (12, s. 226).

Jestliže pominou důvody existence opravné položky nebo pokud se pohledávka promlčí, je nezbytné opravnou položku zrušit, a to ve stejném účetním období, ve kterém přestali existovat důvody jejího vzniku (27, s. 33-34).

➤ Vykazování

V účetním výkazu „rozvaha“ neexistuje samostatná položka pro vykazování opravných položek. Nicméně zde musí být jejich hodnota zanesena a pro tyto účely slouží sloupec korekce (27, s. 34).

Příklad:

Účetní jednotka evidovala k rozvahovému dni krátkodobou pohledávku v hodnotě 1 mil. Kč. K této pohledávce vytvořila podle interního předpisu opravnou položku v hodnotě 200 tis. Kč. V rozvaze bude vykázána následovně:

Tab. 2: Opravné položky v rozvaze (Upraveno dle 27, s. 34)

		Brutto	Korekce	Netto
C.II.2.1.	Pohledávky z obchodních vztahů	1 000	- 200	800

Ve výkazu zisku a ztráty – druhové členění se opravné položky promítnou v položce úpravy hodnot pohledávek. V případě výkazu zisku a ztráty – účelové členění se jejich hodnota zachycuje v položkách:

- A. Náklady prodeje,
- B. Odbytové náklady,
- C. Správní náklady (27, s. 34).

2.8.6 Odpis pohledávek

Jak již bylo zmíněno, jestliže dojde k trvalému snížení hodnoty pohledávky a nedojde k jejímu splnění, může účetní jednotka provést odpis takovéto pohledávky do nákladů a tím trvale snížit její hodnotu. K tomuto účelu se využívá účet v účtové skupině 54 a to zejména účet číslo 546 – Odpis pohledávky. Rovněž jako v případě opravných položek, měl by i účet 546 mít příslušnou analytickou evidenci odpovídající daňové uznatelnosti odpisu (26, s. 391). Podle § 25 odst. 1 písm. z) zákona o daních z příjmů je odpis pohledávky daňově neúčinný, výjimkou je odpis tvořený podle § 24 odst. 2 písm. y). Takto odepsaná pohledávka již není vykazována na rozvahových účtech, ale je evidovaná pouze v podrozvahové evidenci. Pokud dojde k úhradě nebo částečné úhradě odepsané pohledávky zaúčtuje se tato skutečnost na účet v účtové skupině 64 – Jiné provozní výnosy na běžně využívaný účet číslo 646 – Výnosy z odepsaných pohledávek a upraví se hodnota pohledávky na podrozvahových účtech (27, s. 32).

V § 56 odst. 11 prováděcí vyhlášky je stanoveno, který majetek nelze odepisovat. Mimo jiné do této kategorie spadají i pohledávky. Odpis pohledávky ve smyslu snížení hodnoty pohledávky z důvodu její nedobytnosti není v rozporu s tímto ustanovením, zde je stanoveno pouze to, že se pohledávky nemohou odepisovat stejným principem jako dlouhodobý majetek (26, s. 391).

Příklad:

Odpis pohledávky, ke které byla vytvořena opravná položka v její 100 % výši.

Tab. 3: Příklad účtování odpisu pohledávky (Převzato z 27, s. 32)

Účetní případ	Kč	MD	D
Stav pohledávky	100 000	311	
Tvorba OP	100 000	559	391
Odpis pohledávky	100 000	546	311
Zrušení OP	100 000	391	559
Zaúčtování na podrozvahový účet	100 000	764	791
Částečná úhrada	50 000	221	648
Zaúčtování na podrozvahový účet	50 000	751	799

2.8.7 Vykazování pohledávek

Jak už bylo zmíněno výše, doba splatnosti pohledávky se posuzuje ke dni sestavení účetní závěrky, a to tak, že pokud je tato doba kratší než jeden rok, jsou pohledávky klasifikovány jako krátkodobé, pokud je však tato doba delší než jeden rok, hovoříme o pohledávkách dlouhodobých (4). Pro účely zatřídění pohledávek do účetního výkazu „rozvaha“ je nezbytné pohledávky evidované na účtech 3 účtové třídy rozdělit dle doby jejich splatnosti na dlouhodobé a krátkodobé (17, s. 155).

Tab. 4: Pohledávky v rozvaze (Vlastní tvorba dle (12, s. 235-236).

Název	Položka rozvahy
Pohledávky	C.II.
Dlouhodobé pohledávky	C.II.1.
Pohledávky z obchodních vztahů	C.II.1.1
Pohledávky - ovládaná nebo ovládající osoba	C.II.1.2.
Pohledávky - podstatný vliv	C.II.1.3.
Odložená daňová pohledávka	C.II.1.4.
Pohledávky - ostatní	C.II.1.5.
Pohledávky za společníky	C.II.1.5.1.
Dlouhodobé poskytnuté zálohy	C.II.1.5.2.
Dohadné účty aktivní	C.II.1.5.3.
Jiné pohledávky	C.II.1.5.4.
Krátkodobé pohledávky	C.II.2.
Pohledávky z obchodních vztahů	C.II.2.1.
Pohledávky - ovládaná nebo ovládající osoba	C.II.2.2.
Pohledávky - podstatný vliv	C.II.2.3.
Pohledávky - ostatní	C.II.2.4.
Pohledávky za společníky	C.II.2.4.1.
Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění	C.II.2.4.2.
Stát - daňové pohledávky	C.II.2.4.3.
Krátkodobé poskytnuté zálohy	C.II.2.4.4.
Dohadné účty aktivní	C.II.2.4.5
Jiné pohledávky	C.II.2.4.6

2.9 Pohledávky z pohledu zákona o daních z příjmů

Jiné podmínky pro zdanění výnosů nebo příjmů z ekonomické činnosti mají poplatníci (pozice věřitele), kteří vedou daňovou evidenci a jiné ti, kteří vedou podvojný účetnictví. Výhoda daňové evidence oproti podvojnému účetnictví pro poplatníka spočívá především v okamžiku zdanění příjmů z dodaného zboží nebo poskytnuté služby a další, který nastává v okamžiku samotného zaplacení. Pokud poplatník účtuje v podvojném účetnictví, jsou zdaňované výnosy vázány k okamžiku dodání zboží či poskytnutí služby bez zřetele na uskutečňovanou úhradu (8, s. 23). Problém tedy vyvstává

v případě, že nedojde k úhradě ve stanoveném termínu, anebo se zdaňovaný výnos nikdy nestane příjmem. Poté je nezbytné uhradit daň z jiných zdrojů (10).

Zákon o rezervách v souladu se zákonem o daních z příjmů umožňuje několik opatření pro snížení nepříznivých dopadů neuhrazených pohledávek. Tyto předpisy stanovují podmínky pro daňovou účinnost odpisu nedobytných pohledávek a dále podmínky tvorby opravných položek k pohledávkám.(8, s. 23).

Podle § 4 odst. 3 zákona o rezervách:

„Opravné položky slouží ke krytí ztrát z odpisu pohledávek, k nimž jsou vytvořeny, nebo ke krytí rozdílu mezi jmenovitou hodnotou pohledávky a její pořizovací cenou sjednanou při postoupení postupníkovi. Opravné položky se zruší ve stejném období, kdy pominuly důvody, pro které byly vytvořeny.“

Zákon o rezervách rozlišuje několik druhů opravných položek k pohledávkám:

- Bankovní opravné položky k nepromlčeným pohledávkám,
- Opravné položky spořitelních a úvěrních družstev k pohledávkám ze spotřebitelských úvěrů,
- Opravné položky za dlužníky v insolvenčním řízení,
- Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatných po 31. 12. 1994
- Opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh,
- Opravné položky k pohledávkám do 30 000 Kč (29).

Tab. 5: Ustanovení zákona k jednotlivým druhům OP (Upraveno dle 29)

Druh	Ustanovení zákona o rezervách
Insolvenční OP	§ 8
OP k nepromlčeným pohledávkám	§ 8a
OP k drobným pohledávkám	§ 8c

2.9.1 Podmínky tvorby ZOP podle zákona o rezervách

Zákon o rezervách stanovuje podmínky tvorby opravných položek pro účely zjištění základu daně z příjmů. Takto vytvořené opravné položky jsou daňově účinné

podle ustanovení § 24 odst. 2 písm. i) zákona o daních z příjmů. Podmínky jejich tvorby jsou následující:

- existence pohledávky musí být doložitelná,
- aby bylo možné uplatnit ZOP v základu daně, musí o ní být nejprve účtováno,
- zákonné opravné položky lze tvořit pouze k pohledávkám, o kterých při jejich vzniku bylo účtováno do výnosů,
- příjem z této pohledávky nesmí spadat do kategorie tzv. osvobozených příjmů nebo nezahrnovaných do základu daně,
- ZOP se tvoří podle § 2 odst. 2 k rozvahové hodnotě nepromlčených pohledávek, kterou se rozumí jmenovitá hodnota nebo pořizovací cena. Rozvahová hodnota pohledávky, zejména u plátců DPH, nebude proúčtována do výnosů v celé výši,
- pokud je příjem zahrnovaný do zvláštního základu daně nebo zdaněný zvláštní sazbou daně nelze k pohledávce, ze které tento příjem plyne, tvořit ZOP,
- pokud je pohledávka nabyta postoupením, může k ní poplatník tvořit opravnou položku až tehdy, je-li uhrazena její pořizovací cena,
- pokud byla pohledávka splatná před 31. 12. 1994, není možné k její rozvahové hodnotě tvořit opravnou položku,
- pokud je pohledávka odepsaná a její hodnota přeúčtovaná na účty podrozvahové evidence, není možné k této pohledávce tvořit ZOP,
- ZOP lze tvořit pouze k nepromlčeným pohledávkám, podle § 629 občanského zákoníku je promlčecí lhůta 3 roky, pokud si strany v souladu s § 630 občanského zákoníku nestanoví jinou promlčecí lhůtu v rozmezí 1 až 15 let,
- opravné položky však představují pouze dočasné řešení problému s nesplněnou pohledávkou, je proto nutné zkoumat, jestli je pohledávka způsobilá k tomu, aby k ní byla opravná položka tvořena a jestli stále existují důvody jejich tvorby,
- vyjma OP k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení, není možné tvořit OP k pohledávce za dlužníkem, ke kterému má poplatník současně i splatné závazky aniž by provedl vzájemný zápočet,
- pokud má poplatník pohledávku ke dni jejího vzniku (pokud dojde ke změně tohoto vztahu a strany přestanou být osobami spojenými, musí být pravidlo zachováno a k této skutečnosti se nepřihlíží) vůči spojené osobě, tak jak ji

definuje § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů, tj. osobou kapitálově nebo jinak spojenou, nemůže k této pohledávce tvořit opravnou položku. Toto pravidlo je nutno dodržet i v případě, kdy pohledávku nabude postoupením a původní věřitel byl ke dni vzniku pohledávky osobou spojenou vůči dlužníkovi (28, s. 108-109).

2.9.2 Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám

Při tvorbě ZOP podle § 8a zákona o rezervách je nutné rozlišit dva druhy pohledávek, kritériem pro rozdělení je splatnost pohledávky. Prvním typem jsou pohledávky splatné do 31. 12. 2013 a druhým jsou pohledávky se splatností od 1. 1. 2014 (28, s. 109 – 110).

- Pohledávky splatné do 31. 12. 2013

U tohoto typu pohledávek je nutné mimo dobu, která uplynula od lhůty splatnosti posoudit i rozvahovou hodnotu pohledávky v okamžiku jejího vzniku:

- „podlimitní“ – jejíž rozvahová hodnota nepřesáhla 200 000 Kč (včetně),
- „nadlimitní“ – jejíž rozvahová hodnota přesáhla 200 000 Kč (28, s. 110).

Rozvahová hodnota je posuzována ke dni jejího vzniku tzn., že se nebere zřetel na její částečnou úhradu, která by snížila rozvahovou hodnotu pohledávky pod stanovenou hranici (16). Pokud má věřitel vůči jednomu dlužníkovi více pohledávek, jejich hodnoty se nesčítají a ke každé pohledávce se přistupuje individuálně (28, s. 110).

Výše opravné položky se odvíjí od doby, která uplynula od lhůty splatnosti pohledávky. Pokud od lhůty splatnosti uplynulo více než 6 měsíců, je věřitel oprávněn k tvorbě 20% opravné položky k neuhrazené rozvahové hodnotě pohledávky, která měla v okamžiku vzniku rozvahovou hodnotu pod 200 000 Kč. Pokud uplynula doba od lhůty splatnosti pohledávky delší než 6 měsíců, musí být zahájeno soudní, rozhodčí nebo správní řízení, kterého se musí věřitel aktivně účastnit, aby byl oprávněný k tvorbě vyšší opravné položky, a to následovně:

- uplynulo - li více než 12 měsíců, lze tvořit opravnou položku do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,

- uplynulo - li více než 18 měsíců, lze tvořit opravnou položku do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- uplynulo - li více než 24 měsíců, lze tvořit opravnou položku do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- uplynulo - li více než 30 měsíců, lze tvořit opravnou položku do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- uplynulo - li více než 36 měsíců, lze tvořit opravnou položku do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky (28, s. 110).

Tab. 6: Zákonné opravné položky (Vlastní tvorba dle 28)

Doba uplynulá od konce doby splatnosti	Výše zákonné opravné položky
6 měsíců	20%
12 měsíců	33%
18 měsíců	50%
24 měsíců	66%
36 měsíců	100%

Pokud rozvahová hodnota pohledávky v okamžiku jejího vzniku překročí sledovanou hranici, může poplatník tvořit ZOP ve stejné procentuální výši jako u tzv. podlimitních pohledávek pouze v případě, je – li k této pohledávce zahájeno soudní, rozhodčí nebo správní řízení (28, s. 110).

- Pohledávky splatné od 1. 1. 2014

Od 1. 1. 2014 došlo k výrazným změnám ve způsobu tvorby zákonných opravných položek. Rozvahová hodnota pohledávky se posuzuje pouze v případě, pokud ji poplatník nabude postoupením. U ostatních se posuzuje pouze doba, která uplynula od lhůty splatnosti pohledávky, a to následovně:

- uplynulo - li více než 18 měsíců, lze tvořit opravnou položku do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- uplynulo - li více než 30 měsíců, lze tvořit opravnou položku do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky (28, s. 109).

V případě nabytí pohledávky postoupením je nezbytné posoudit její rozvahovou hodnotu ke dni vzniku. Pokud byla vyšší než 200 000 Kč (bez příslušenství), musí být zahájeno soudní, rozhodčí nebo správní řízení, kterého je věřitel povinen se aktivně účastnit, aby byl oprávněn k tvorbě zákonné opravné položky podle předchozího odstavce (28, s. 109).

Obr.: 3 Kategorie pohledávek podle pravidel tvorby ZOP (Vlastní tvorba dle 29)

2.9.3 Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení

Tuto OP lze vytvořit k pohledávce za dlužníkem, vůči kterému bylo zahájeno insolvenční řízení, na základě rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku podle § 136 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona (dále jen insolvenční zákon), jehož součástí je i výzva pro věřitele přihlásit své pohledávky vůči dlužníkovi v předem stanovené lhůtě. Pokud věřitel přihlásí svou pohledávku po lhůtě, nebude k ní soud přihlížet (28, s. 111).

Tvorba ZOP podle § 8 zákona o rezervách je podmíněna včasným přihlášením u insolvenčního soudu. Pokud tak věřitel neučiní, není OP považována za daňově účinnou. ZOP je vytvořena ve zdaňovacím období, ve kterém byla nepromlčená pohledávka přihlášena u insolvenčního soudu a to do 100% výše rozvahové hodnoty (28, s. 112).

Po dobu trvání řízení musí poplatník evidovat vytvořenou OP a zruší ji až na základě rozhodnutí insolvenčního soudu. K této pohledávce bude následně vytvořen odpis, který bude podle § 24 odst. 2 písm. y) bodu 2 zákona o daních z příjmů daňově účinným nákladem. Ke zrušení ZOP musí poplatník povinně přistoupit i v situaci, je-li

pohledávka účinně popřena insolvenčním správcem tzn., že rozhodnutí soudu bylo vydané v neprospěch věřitele. Tato opravná položka nemůže být ve smyslu § 4 odst. 3 zákona o rezervách použita ke krytí ztrát z odpisu, tzn., že následný odpis pohledávky nebude daňově účinný (28, s. 112).

2.9.4 Opravné položky k tzv. malým pohledávkám

V případě, že jsou splněny podmínky stanovené v § 8c zákona o rezervách je umožněno tvořit ZOP a to do výše 100% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky. Zmíněné podmínky jsou následující:

- rozvahová hodnota pohledávky bez jejího příslušenství nepřekročí ke dni vzniku částku 30 000 Kč,
- dále se posuzuje doba, která uplynula od lhůty splatnosti pohledávky, která musí být alespoň 12 měsíců,
- pokud má věřitel vůči témuž dlužníkovi více pohledávek, je ve smyslu dodržení první stanovené podmínky nutné posoudit, jestli celková rozvahová hodnota (bez příslušenství) pohledávek vůči tomuto dlužníkovi nepřesáhne stanovenou hranici 30 000 Kč. Rozvahová hodnota pohledávek se v tomto případě neposuzuje k okamžiku vzniku pohledávky, nýbrž k okamžiku tvorby ZOP, tzn. neuhrazená část rozvahové hodnoty těchto pohledávek,
- ZOP podle § 8c zákona o rezervách může poplatník tvořit ZOP pouze za předpokladu, netvoří – li k této pohledávce ZOP podle jiného ustanovení tohoto zákona (28, s. 112-113).

2.9.5 Odpis pohledávek

K odpisu pohledávky přistupují poplatníci zejména v případech, kdy se jejich pohledávky stávají nedobytnými. Obecně je však odpis pohledávky daňově neúčinným nákladem, ale při splnění zákonem stanovených podmínek, se odpis stává daňově účinným. Tyto podmínky vychází z § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů, který říká, že poplatníci, kteří vedou účetnictví, si mohou do nákladů uplatnit jmenovitou hodnotu, pořizovací cenu pohledávky v případě, lze – li k této pohledávce tvořit ZOP podle § 24 odst. 2 písm. i) zákona o daních z příjmů. Výjimku tvoří pouze

pohledávky, ke kterým nelze tvořit ZOP z důvodu nesplnění časového testu, tj. doba, která uplynula od lhůty splatnosti pohledávek, nepřesáhla 18 měsíců. Další výjimkou jsou pohledávky pořízené postoupením, jež jmenovitá hodnota přesáhla 200 000 Kč a o nichž nebylo zahájeno soudní, rozhodčí ani správní řízení. A to zejména v situacích má – li poplatník pohledávku za dlužníkem:

- u něhož soud zrušil konkurs pro nedostatek majetku, ze kterého měla být pohledávka, dříve přihlášená u insolvenčního soudu, vypořádána. Pokud by věřitel svou pohledávku nepřihlásil včas, nebylo by možné tvořit daňově účinný odpis pohledávky,
- který je v úpadku nebo jemuž úpadek hrozí na základě výsledků insolvenčního řízení. Pohledávka za takovým dlužníkem může být odepsána až v okamžiku nabytí právní moci usnesení,
- který zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka. Odpis takové pohledávky bude daňově účinný až po pravomocném skončení dědického řízení, po kterém bude zřejmé, že pohledávka nebude uspokojena,
- který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce, v takovém případě je nezbytné k tomu, aby mohl věřitel pohledávku za tímto dlužníkem odepsat jako daňově účinný náklad, aby věřitel a zaniklá právnická osoba nebyly spojené osoby,
- na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba a po jejím pravomocném skončení může být pohledávka odepsána,
- jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí a na základě výsledů provedené exekuce může být pohledávka odepsána (28, s. 102 - 103).

2.10 Metodika stanovení základu daně právnických osob

Základ pro výpočet daně je definovaný v § 23 odst. 1 zákona o daních z příjmů následovně:

„základ daně tvoří rozdíl, o který příjmy převyšují výdaje a to při respektování jejich věcné a časové souvislosti v daném zdaňovacím období.“

Poplatník, který účtuje v soustavě podvojného účetnictví, vychází při stanovení základu daně z hospodářského výsledku, který představuje rozdíl mezi výnosy a náklady. Tento rozdíl může být buď kladný (zisk) anebo záporný (ztráta) (31 s. 101).

2.10.1 Předmět daně

Z § 18 odst. 1 zákona o daních z příjmů vychází, že předmětem daně jsou příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem. Z toho některé příjmy sice jsou předmětem daně (výnosy), ale jsou od daně osvobozeny. V § 18 odst. 2 zákona o daních z příjmů jsou vymezeny ty druhy příjmů, které zákon za předmět daně nepovažuje (34, s. 148).

Obr. 4: Rozdělení příjmů právnických osob (Zpracováno dle 33)

2.10.2 Transformace výsledku hospodaření na základ daně

Jak již bylo zmíněno výše, pro stanovení základu daně se vychází z účetního výsledku hospodaření, neboli rozdílu mezi výnosy účtovanými v 6. účtové třídě a účtovanými v 5. účtové třídě, které s daným zdaňovacím obdobím věcně a časově souvisí. Pro tyto účely je nutné provádět časové rozlišení výnosů a nákladů, nebo prostřednictvím dohadných položek odhadnout náklad či výnos, jehož výše není prozatím známa, ale věcně a časově s daným zdaňovacím obdobím souvisí (31, s. 105 – 106).

Úprava hospodářského výsledku na základ daně se provádí v rámci přiznání k dani z příjmů právnických osob a do účetnictví se tyto změny již nepromítají. Prvotně je nezbytné upravit zjištěný výsledek hospodaření o položky snižující a zvyšující výsledek hospodaření a následně je možné uplatnit odčitatelné položky.

- Položky zvyšující výsledek hospodaření
 - hodnota daňově neúčinných nákladů,
 - účetní opravné položky tvořené nad rámec zákona o rezervách,
 - hodnota zdanitelných výnosů, které nebyly zaúčtovány
 - nepeněžní příjmy,
 - hodnoty dluhů po splatnosti,
 - chybně zaúčtované výnosy,
 - rozdíl mezi cenou běžnou a cenou mezi spojenými osobami,
- Položky snižující výsledek hospodaření
 - výnosy nezahrnované do základu daně,
 - zdaňované zvláštní sazbou daně,
 - osvobozené od daně,
 - výnosy, které nejsou předmětem daně,
 - hodnota výdajů, které nebyly zaúčtovány,
- Odčitatelné položky
 - daňová ztráta,
 - výdaje na vědu a výzkum,
 - bezúplatná plnění (31, s. 107).

Takto zjištěný základ daně se zaokrouhlí na celé tisíce dolů a následně se vynásobením příslušnou sazbou, která činí 19 %, vyčíslí daňová povinnost. Od vyčíslené daňové povinnosti si může poplatník odečíst slevy na dani a v poslední řadě je nutné vyčíslit doplatek či přeplatek na dani odečtením záloh zaplacených v průběhu zdaňovacího období (31, s. 107).

3 ANALÝZA SOUČASNÉ SITUACE

Tato kapitola je zaměřena především na popis podnikatelského subjektu. Nejprve jsou představeny základní informace o subjektu a jeho činnost. Dále jsou popsány účetní postupy, zejména oceňování majetku a závazků, následně způsoby účtování pohledávek a tvorba účetních a daňových opravných položek. Nakonec je provedena analýza pohledávek podniku.

3.1 Obecné údaje

Název firmy: Stavby, s. r. o.

Právní forma: společnost s ručením omezeným

Sídlo firmy: Brno

Identifikační číslo: 12345678

Předmět podnikání:

- Provádění staveb, jejich změn a odstraňování
- Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona

Základní kapitál: 200 000 Kč

Datum zápisu do OR: 1. 1. 2005

Pro zachování anonymity byly údaje pozměněny.

Za společnost jedná a podepisuje jednatel a to tak, že k vytištěné obchodní firmě připojí svůj podpis. Jednatel je jediný společník.

Stavby, s. r. o. působí na trhu od začátku roku 2005, kdy společnost začala podnikat v oboru provádění staveb, jejich změn a odstraňování. V průběhu působení na trhu došlo k několika změnám v předmětu podnikání. Jako první přibyla výroba stavebních hmot a stavebních výrobků a dále velkoobchod, po čtyřech letech však došlo ke změně, a tyto činnosti byly ukončeny. Dále přibýly i jiné činnosti, které přímo nesouvisely se stavební činností, ale i ty byly následně zrušeny (37).

Společnost se nezabývá pouze klasickou výstavbou zděných staveb, nebo rekonstrukcí, ale provádí i výstavby tzv. pasivních domů, nízkoenergetických domů nebo dřevostaveb a dále prodejem samotného stavebního materiálu (37).

Aktuálně zaměstnává 26 stálých zaměstnanců a podle potřeb okolo 15 brigádníků. Nejvyšší počet brigádníků je zapotřebí v průběhu stavební sezóny, ale jejich počet se odvíjí zejména podle množství získaných zakázek (37).

Obr. 5: Organizační struktura (Vlastní tvorba dle 37)

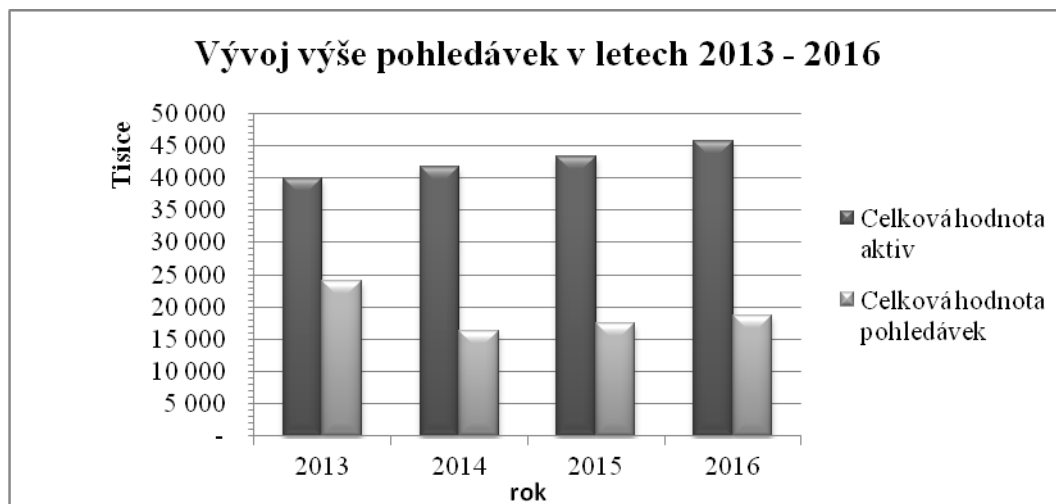
3.2 Analýza pohledávek

O pohledávkách společnost účtuje na analytický účet 311100 – Jednorázoví odběratelé, který slouží pro účtování o pohledávkách za novými klienty nebo o méně významných zakázkách. Účet 311200 – Stálá klientela slouží pro zachycení pohledávek za klienty, se kterými společnost spolupracuje opakovaně. Pro tyto účely se využívá členění 311210 – 311280 (37).

Pro účely provedení analýzy pohledávek společnosti je vycházeno z dat, která poskytují účetní výkazy a to zejména účetní výkaz rozvaha, ze kterého lze získat informace o hodnotě celkových aktiv a výši pohledávek. Celková hodnota pohledávek není pro tuto práci výchozím bodem, stěžejní je hodnota pohledávek z obchodních vztahů. V průběhu sledovaného období tedy mezi roky 2013 – 2016 byl průměrný podíl pohledávek z obchodních vztahů na celkové hodnotě pohledávek přibližně 95 %. Přičemž ostatní pohledávky jsou tvořeny především poskytnutými zálohami. Dále se jedná o tzv. daňové pohledávky vzniklé zejména z titulu nadměrného odpočtu DPH. Celkovou hodnotu pohledávek představují výhradně pohledávky krátkodobé. Neboť v průběhu sledovaného období společnost nevykazovala žádné dlouhodobé pohledávky,

tedy pohledávky, jejichž doba splatnosti by byla k rozvahovému dni delší než 1 rok (37).

V následujícím grafu je zachycen vývoj celkové hodnoty pohledávek z obchodního styku v letech 2013 – 2016 v porovnání s vývojem celkové hodnoty aktiv.

Graf 1: Vývoj výše pohledávek z obchodního styku a celkových aktiv v letech 2013 – 2016 (Vlastní tvorba dle 37)

V roce 2013 vykazovala společnost celkovou hodnotu aktiv ve výši 39 945 000 Kč. Z toho více jak polovina, konkrétně 60,33 %, byla vázaná ve formě pohledávek z obchodního styku. I přes to, že v následujících letech došlo ke snížení podílu pohledávek z obchodního styku na celkové hodnotě aktiv na průměrnou úroveň 38 %, představují pohledávky z obchodního styku značnou část celkových aktiv a je proto nezbytné, aby se jimi podnik blíže zabýval (37).

Ve sledovaném období docházelo v průměru k meziročnímu nárůstu hodnoty celkových aktiv o 4,5 % a jak je zřejmé z grafu, nejvýznamnější změna ve struktuře aktiv nastala v roce 2014, kdy došlo k poklesu podílu pohledávek z obchodního styku na celkové hodnotě aktiv o 21,17 %, v absolutním vyjádření jde o snížení hodnoty o 7 800 000 Kč. K uvedenému došlo zejména z důvodu snížení objemu realizovaných tržeb, kdy v roce 2014 došlo k propadu o 28 % oproti předchozímu roku. S odkazem na nadcházející kapitoly 3.6 a 3.7 (s. 48 – 52) lze v souvislosti s vývojem hodnoty pohledávek označit jako významný faktor ovlivňující výši pohledávek také fakt, že došlo ke zlepšení platební morálky odběratelů, jelikož došlo ke zvýšení podílu včasné uhrazených faktur na celkovém počtu uhrazených faktur (37).

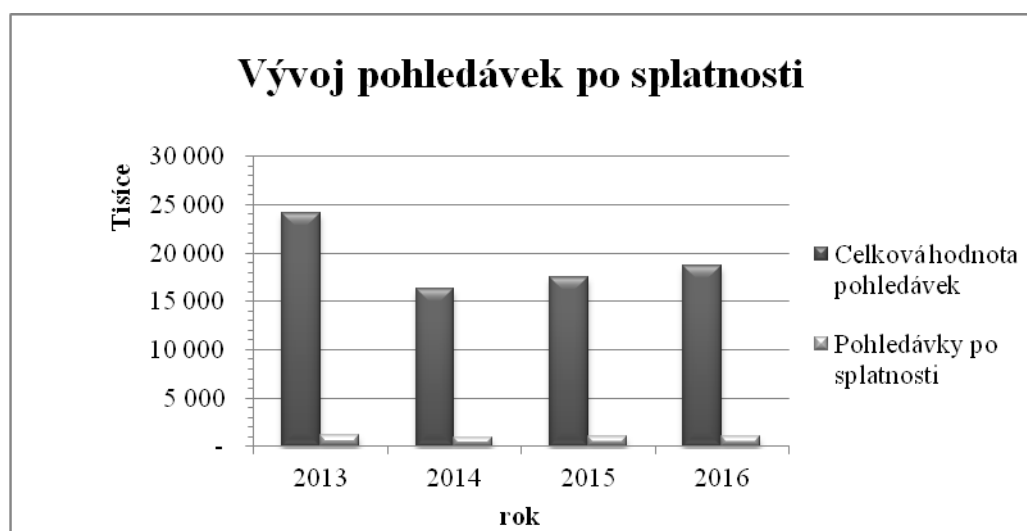
V tomto roce podnik postavil halu za účelem skladování stavebního materiálu a také byla realizována koupě budovy, která byla později zrekonstruována se záměrem budoucího pronájmu (37).

3.3 Vývoj pohledávek po splatnosti

Výše pohledávek je ovlivňována zejména dobou splatnosti, kterou podniky poskytují svým odběratelům, a také platební schopností jejich obchodních partnerů, tzn., jestli jsou úhrady faktur vydaných inkasovány včas.

Pokud podnik realizuje své obchody s odloženým datem inkasa, tj. poskytuje svým odběratelům tzv. obchodní úvěr, má finanční prostředky vázány v podobě pohledávek a čím vyšší podíl pohledávek na celkových aktivech (zejména těch po splatnosti) vykazuje, tím vyšší vzniká riziko spojené s vlastní platební neschopností. Z tohoto důvodu je nutné klást vyšší důraz na proces řízení pohledávek.

Následující graf znázorňuje vývoj podílu pohledávek z obchodního styku, které nebyly k rozvahovému dni jednotlivých let uhrazeny před uplynutím stanovené doby splatnosti na celkové hodnotě pohledávek z obchodního styku.

Graf 2: Podíl hodnoty pohledávek po splatnosti vůči celkové hodnotě pohledávek v letech 2013 - 2016 (vlastní tvorba dle 37)

Průměrně se podíl hodnoty pohledávek po splatnosti vůči celkové hodnotě pohledávek z obchodního styku pohybuje na úrovni 5,5%. Mezi roky 2013 – 2014 došlo k poklesu hodnoty pohledávek po splatnosti v absolutním vyjádření o 153 337 Kč,

naopak podíl těchto pohledávek na celkové hodnotě pohledávek z obchodního styku se meziročně zvýšil o 1,28 % (37).

V následujících letech byl trend opačný, neboť v absolutním vyjádření došlo k navýšení objemu pohledávek, které nebyly k rozvahovému dni uhrazeny před uplynutím sjednané doby splatnosti, a to zejména proto, že úhrady těchto pohledávek proběhly s velkým zpožděním, nebo nebyly provedeny vůbec a jejich hodnota se kumulovala. Pozitivně lze hodnotit vývoj podílu těchto pohledávek na celkové hodnotě pohledávek z obchodního styku, neboť ten se nepatrně snižoval (37).

3.4 Rozbor doby splatnosti faktur vydaných

V následující tabulce jsou faktury vydané zaříděny do kategorií podle doby splatnosti, kterou společnost poskytuje svým odběratelům. Volba kategorií vychází z četnosti výskytu určité doby splatnosti, která byla zjištěna díky provedenému rozboru faktur vystavených v jednotlivých letech. Bylo zjištěno, že společnost vystavila v letech 2013 – 2016 celkem 1018 faktur, u kterých byla nejčastěji poskytnuta splatnost do 1 měsíce od vystavení, jedná se téměř o 63 % celkového počtu vystavených faktur. Druhá hranice byla stanovena na úrovni 60 dnů, jelikož téměř u většiny všech faktur byla poskytnuta doba splatnosti do 2 měsíců od vystavení. Pouze 1 % faktur mělo dobu splatnosti delší než 2 měsíce, ale ne více než 90 dní. Takto dlouhá doba splatnosti je poskytována zejména odběratelům, se kterými je udržována pravidelná spolupráce a u kterých má společnost vyšší jistotu úhrady získanou na základě dřívějších zkušeností. Je třeba zmínit, že ani u těchto faktur nepřichází úhrada ve všech případech včas (37).

Jak již bylo uvedeno výše, podnik realizuje tržby nejen za provedené stavební práce, ale také za prodej stavebního materiálu. U prodeje materiálu je úhrada vyžadována ve většině případů ihned. Pokud se jedná o prodej stálým odběratelům, zejména drobným živnostníkům a odběry velkého objemu materiálu, poskytuje společnost zpravidla 14 dnů na provedení platby. Z tohoto důvodu je počet faktur uvedených v první kategorii podstatně vyšší oproti počtu ve druhé, do které spadají téměř výhradně pouze faktury vydané za provedené stavební práce (37).

Tab. 7: Faktury vydané podle doby splatnosti (Vlastní tvorba dle 37)

2013	Počet FV	Průměrná doba splatnosti
Splatnost do 30 dnů	163	24 dnů
Splatnost do 60 dnů	91	53 dnů
Splatnost do 90 dnů	3	82 dnů
Celkem	257	
2014	Počet FV	Průměrná doba splatnosti
Splatnost do 30 dnů	164	26 dnů
Splatnost do 60 dnů	97	55 dnů
Splatnost do 90 dnů	2	87 dnů
Celkem	263	
2015	Počet FV	Průměrná doba splatnosti
Splatnost do 30 dnů	155	22 dnů
Splatnost do 60 dnů	86	52 dnů
Splatnost do 90 dnů	3	86 dnů
Celkem	244	
2016	Počet FV	Průměrná doba splatnosti
Splatnost do 30 dnů	159	23 dnů
Splatnost do 60 dnů	92	56 dnů
Splatnost do 90 dnů	3	85 dnů
Celkem	254	

3.5 Úhrady faktur vydaných

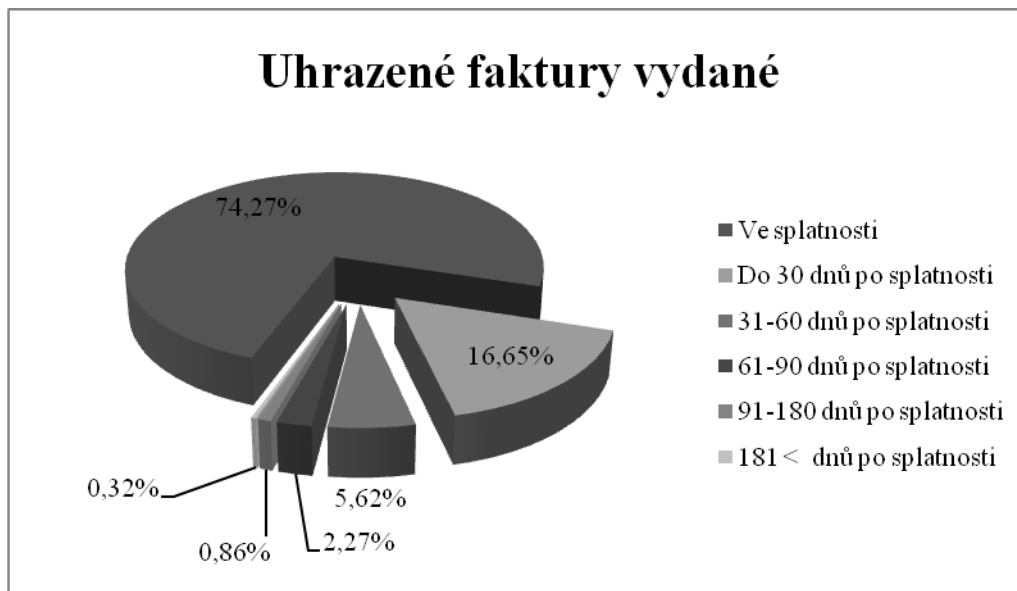
Rozbor úhrad faktur vydaných byl proveden ke dni 31. 12. 2016, tudíž byly brány v úvahu pouze úhrady, které byly realizované nejpozději v tento den. Pokud byly faktury hrazeny ve splátkách, je pro účely zařídění do vybraných kategorií brána v úvahu finální úhrada. Údaje jsou v tabulce zachyceny s návazností na předchozí kapitulu tak, aby bylo zřejmé, jaké množství faktur bylo v daném roce uhrazeno a jaký podíl na celkovém množství uhrazených faktur tvoří faktury vystavené v předchozích letech.

Informace o úhradách faktur vydaných v jednotlivých letech sledovaného období jsou nezbytné zejména pro účel návrhu tvorby účetních opravných položek tak, aby bylo zachyceno reálné riziko jejich nezaplacení. Pro tyto účely byly faktury zaříděny do zvolených kategorií podle počtu dnů, které uplynuly od konce sjednané doby splatnosti do dne jejich úhrady, pokud však nebyla úhrada provedena včas.

Tab.: 8: Struktura úhrad FV dle počtu dnů od konce sjednané doby splatnosti (Vlastní tvorba dle 37)

2013	FV uhrazené v roce 2013	Podíl na všech uhrazených	Z toho FV v roce 2013
Ve splatnosti	172	69,4%	153
Do 30 dnů po splatnosti	42	16,9%	33
31-60 dnů po splatnosti	22	8,9%	21
61-90 dnů po splatnosti	9	3,6%	8
91-180 dnů po splatnosti	2	0,8%	2
181 < dnů po splatnosti	1	0,4%	0
Celkem	248	100,0%	217
2014	FV uhrazené v roce 2014	Podíl na všech uhrazených	z toho FV v roce 2014
Ve splatnosti	193	71,2%	174
Do 30 dnů po splatnosti	46	17,0%	37
31-60 dnů po splatnosti	20	7,4%	18
61-90 dnů po splatnosti	7	2,6%	6
91-180 dnů po splatnosti	3	1,1%	3
181 < dnů po splatnosti	2	0,7%	0
Celkem	271	100,0%	238
2015	FV uhrazené v roce 2015	Podíl na všech uhrazených	z toho FV v roce 2015
Ve splatnosti	177	74,1%	158
Do 30 dnů po splatnosti	33	13,8%	30
31-60 dnů po splatnosti	20	8,4%	19
61-90 dnů po splatnosti	5	2,1%	5
91-180 dnů po splatnosti	2	0,8%	2
181 < dnů po splatnosti	2	0,8%	0
Celkem	239	100,0%	214
2016	FV uhrazené v roce 2016	Podíl na všech uhrazených	z toho FV v roce 2016
Ve splatnosti	196	77,5%	188
Do 30 dnů po splatnosti	41	16,2%	37
31-60 dnů po splatnosti	9	3,6%	8
61-90 dnů po splatnosti	4	1,6%	3
91-180 dnů po splatnosti	0	0,0%	1
181 < dnů po splatnosti	3	1,2%	0
Celkem	253	100,0%	237

Bylo zjištěno, že v průměru 73 % uhrazených faktur vystavených bylo inkasováno před uplynutím doby splatnosti. Přičemž lze pozitivně hodnotit změnu podílu včasných úhrad na celkovém počtu inkas, neboť došlo k nárůstu o 11,7 % oproti výchozímu roku. Lze tedy říci, že platební morálka odběratelů se v průběhu sledovaného období výrazně zlepšila (37).

Graf 3: Struktura počtu úhrad faktur vydaných v letech 2013 – 2016 (Vlastní tvorba dle 37)

V následující tabulce jsou podrobněji rozebrány úhrady faktur vydaných, které proběhly ještě před uplynutím doby splatnosti.

Tab. 9: Struktura včasných úhrad FV podle doby uplynulé od vydání faktury (Vlastní tvorba dle 37)

FV se splatností do 30 dnů		FV se splatností do 60 dnů		FV se splatností do 90 dnů	
Inkaso	Počet FV	Inkaso	Počet FV	Inkaso	Počet FV
Do 8 dnů	87	Do 15 dnů	32	Do 15 dnů	0
Do 15 dnů	175	Do 25 dnů	65	Do 50 dnů	2
Do 23 dnů	228	Do 45 dnů	123	Do 70 dnů	6
Do 30 dnů	174	Do 60 dnů	146	Do 90 dnů	3
Celkem	664	Celkem	366	Celkem	11

Rozmezí jednotlivých kategorií bylo vybráno na základě informací o četnosti výskytu doby úhrad faktur vystavených získaných z interních dat společnosti. První zvolené rozmezí je společností považováno vždy jako nadstandardně rychle provedená úhrada (37).

U faktur vydaných se splatností do 30 dnů, které byly uhrazeny včas, byla úhrada připsána v průměru po 23 dnech od vystavení. Faktury se splatností do 60 dnů byly inkasovány v průměru do 47 dnů od data vystavení a v průměru po 67 dnech byla připsána úhrada faktur, které měly splatnost do 90 dnů. Průměrná doba úhrady byla vypočítána jako vážený aritmetický průměr, přičemž jako váha je považována četnost výskytu konkrétní doby úhrady (37).

Téměř u všech faktur vystavených, které byly uhrazeny po splatnosti, byly úhrady připsány ve prospěch společnosti do půl roku od uplynutí sjednané doby splatnosti. Pouze u 8 faktur vydaných, které byly hrazeny mezi roky 2013 – 2016 došlo k úhradě později. Všechny zmíněné jsou uvedeny v následující tabulce, informace o době úhrady budou využity při návrhu tvorby ÚOP (37).

Tab. 10: Faktury vydané hrazené po více jak půl roce od splatnosti (Vlastní tvorba dle 37)

Identifikace	Splatnost	Úhrada	Doba od splatnosti do úhrady
110031	03. 03. 2011	15. 04. 2014	36 měsíců
110216	29. 11. 2011	25. 04. 2013	22 měsíců
120059	31. 03. 2012	21. 05. 2014	26 měsíců
130203	30. 09. 2013	03. 06. 2016	22 měsíců
130234	10. 10. 2013	23. 10. 2015	24 měsíců
140185	21. 08. 2014	10. 04. 2015	8 měsíců
150187	15. 09. 2015	20. 05. 2016	8 měsíců
150203	25. 10. 2015	20. 09. 2016	11 měsíců

3.6 Pohledávky po splatnosti ke konci roku 2016

S odkazem na teoretickou část je nutné připomenout, že účetní jednotka má zákonnou povinnost podávat věrný a poctivý obraz o své finanční a majetkové situaci, tak jak to říká zásada věrného a poctivého zobrazení. To však není jediná zásada, podle které by se účetní jednotka měla řídit. V souvislosti s pohledávkami je nezbytné zmínit zásadu opatrnosti, která říká, že majetek společnosti by se neměl nadhodnocovat.

Konkrétně to znamená, že by v ocenění mělo být zohledněno riziko nezaplacení pohledávky. Zmíněnému účetní jednotka dostojí právě tvorbou opravných položek. Jelikož společnost k žádné z následujících pohledávek nikdy účetní ani zákonnou opravnou položku nevytvořila, i přestože byla k jejich tvorbě podle ZoR oprávněna, je nutné konstatovat, že právě tím dochází k porušení těchto zásad.

U všech pohledávek společnost nejprve přikročí k telefonickému avízu a poté zpravidla dojde ke sjednání splátkového kalendáře na základě individuální domluvy. I přes jeho sjednání se bohužel vždy nepodaří pohledávku zinkasovat. Některé odběratele se již nikdy nepodařilo zkontaktovat a pohledávky zůstávají neuhrazeny (37).

V následující tabulce jsou shrnuty pohledávky po splatnosti, které společnost eviduje jako neuhrazené k 31. 12. 2016. U těchto pohledávek bude zvažována tvorba opravných položek, tak jak to umožňuje ZoR. Zjištěné bude využito při návrhu optimalizace daně z příjmů za rok 2016 (37).

Tab. 7: Neuhrazené faktury vydané ke konci roku 2016 (Vlastní tvorba dle 37)

Identifikace	Splatnost	Počet měsíců po splatnosti	Nominální hodnota	Možnost tvorby ZOP	Maximální výše ZOP
110235	15. 12. 2011	60	78 500 Kč	ne	
120146	30. 09. 2012	51	13 750 Kč	ne	
130178	31. 08. 2013	40	83 500 Kč	ne	
140075	31. 03. 2014	33	87 350 Kč	§ 8a ZoR	43 675 Kč
140276	15. 11. 2014	25	23 460 Kč	§ 8c ZoR	23 460 Kč
150042	25. 02. 2015	22	156 400 Kč	§ 8a ZoR	78 200 Kč
160156	15. 06. 2016	6	236 000 Kč	ne	
160234	01. 11. 2016	2	378 500 Kč	ne	

Tvorba opravných položek k následujícím třem uvedeným pohledávkám podle § 8a ZoR se posuzuje podle pravidel pro pohledávky splatné do 31. 12. 2013. Z toho vyplývá následující:

➤ **Faktura vydaná č. 110235**

Tato pohledávka vznikla za fyzickou osobou nepodnikatelem z titulu provedení stavebních prací na rodinném domě. Pohledávka měla splatnost k 15. 12. 2011 a na základě individuální dohody došlo ke sjednání splátkového kalendáře, i přesto však celá její rozvahová hodnota zůstala doposud neuhrazená (37).

Již ke konci roku 2012 bylo možné vytvořit k této pohledávce ZOP až do výše 20 % její neuhrazené rozvahové hodnoty, jelikož od lhůty splatnosti uplynulo více než 6 měsíců. Ke konci roku 2016 již uplynulo 5 let od konce doby splatnosti a pohledávka je nyní promlčena, z tohoto důvodu není možné, zvažovat tvorbu ZOP k této pohledávce (37).

➤ **Faktura vydaná č. 120146**

Tato faktura byla vydána z titulu prodeje stavebního materiálu a byla sjednána splatnost k 30. 9. 2012. Stejně jako v případě první uvedené pohledávky i tato je ke konci roku 2016 promlčena a není tedy možné vytvořit ZOP (37).

Podmínky tvorby ZOP podle § 8a byly splněny k 31. 12. 2013. Jelikož od konce doby splatnosti uplynulo více než 6 měsíců, byla účetní jednotka oprávněna k tvorbě ZOP až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky (37).

Další možnost, kterou mohla účetní jednotka zvážit, byla tvorba ZOP podle § 8c. Jelikož byla za tímto dlužníkem evidována pouze tato pohledávka a její rozvahová hodnota nepřesáhla stanovenou hranici 30 000 Kč a ke konci roku 2013 uplynulo více jak 12 měsíců od konce doby splatnosti, mohla na základě splnění těchto zákonných podmínek vytvořit ZOP až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky za předpokladu, že by nevyužila první uvedený způsob (37).

➤ **Faktura vydaná č. 130178**

Tato pohledávka vznikla z titulu provedených stavebních prací a splatnost byla stanovena k 31. 8. 2013. Ani u této pohledávky není účetní jednotka oprávněna vytvořit ZOP k 31. 12. 2016 z důvodu jejího promlčení. ZOP mohla účetní jednotka vytvořit již k 31. 12. 2014 a to podle § 8a ZoR až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, jelikož od konce doby splatnosti uplynulo více než 6 měsíců (37).

U následujících pohledávek, ke kterým bude zvažována tvorba ZOP podle § 8a ZoR se vychází z pravidel tvorby pro pohledávky splatné po 1. 1. 2014.

➤ **Faktura vydaná č. 140075**

Pohledávka vzniklá na základě této faktury je evidována za drobným živnostníkem z titulu prodeje stavebního materiálu. Doba splatnosti uplynula dne 31. 3. 2014 a ke konci roku 2016 nebyla tato pohledávka uhrazena. ZOP byla účetní jednotka oprávněna vytvořit již ke konci roku 2015 a to podle § 8a ZoR v maximální výši 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky. Jelikož nebyla ZOP uplatněna v roce 2015 je společnost oprávněna v roce 2016 k vytvoření ZOP až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, jelikož ke konci roku 2016 uplynulo více jak 18 měsíců od konce doby splatnosti (37).

➤ **Faktura vydaná č. 140276**

Tato pohledávka vznikla za fyzickou osobou nepodnikatelem z titulu prodeje stavebního materiálu. Faktura měla splatnost 15. 11. 2014 a doposud se nepodařilo odběratele zkontaktovat, faktura tak zůstává stále neuhrazená. Podobně jako v případě předchozí uvedené pohledávky, byla společnost oprávněna k tvorbě ZOP již ke konci roku 2015, konkrétně podle § 8c ZoR a to až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, jelikož se jedná o jedinou pohledávku za tímto dlužníkem, její rozvahová hodnota je nižší než 30 000 Kč a od konce doby splatnosti uplynulo více než 12 měsíců. OP však nebyla uplatněna. Od května roku 2016 vzniká nárok na tvorbu ZOP i podle § 8a ZoR, neboť je v tomto měsíci splněn požadovaný časový test pro tvorbu ZOP do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky (37).

➤ **Faktura vydaná č. 150042**

Pohledávka vznikla z titulu provedení stavebních oprav kanceláří se splatností k 25. 2. 2016. Pohledávka zůstává stále neuhrazená a pravděpodobně již nikdy uhrazená nebude. K 31. 12. 2016 uplynulo od konce sjednané doby splatnosti více jak 22 měsíců a na základě toho je společnost oprávněna k tvorbě ZOP podle § 8a ZoR až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky (37).

➤ **Faktura vydaná č. 160156**

Pohledávka je evidována za dlužníkem, fyzickou osobou z titulu provedení stavební rekonstrukce bytu. Splatnost faktury vydané byla v červnu roku 2016 a lze předpokládat, že dojde k alespoň částečné úhradě této faktury, neboť dlužník aktivně jedná se společností o sjednání splátkového kalendáře. Ke konci roku 2016 uplynulo 6 měsíců od konce doby splatnosti, tudíž není možné vytvořit k této pohledávce žádnou ZOP neboť nebyl splněn časový test 18 měsíců. Pokud by pohledávka setrvala neuhrazená i ke konci roku 2017, společnost by byla oprávněna k tvorbě ZOP podle § 8a ZoR do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky (37).

➤ **Faktura vydaná č. 160234**

Tato faktura byla vydaná na provedené stavební práce a byla k ní stanovena splatnost k 1. 11. 2016. Pohledávka je evidována na účtu 311230 (s odkazem na kapitolu 3.2 a 3.6, s. 41, 48), jedná se tedy o stálého odběratele, u kterého společnost předpokládá vyšší pravděpodobnost úhrady a přistupuje k těmto pohledávkám poněkud benevolentněji, ale ještě před koncem roku bylo provedeno telefonické avízo platby, i přesto však úhrada nebyla realizována. V souvislosti s krátkou dobou, která uplynula od konce doby splatnosti, není možné vytvořit k této pohledávce ZOP ke konci roku 2016. Pokud by pohledávka zůstala i nadále neuhrazená, časový test by byl splněn až v roce 2018, proto by nebylo možné zvažovat tvorbu ZOP ani v následujícím roce (37).

3.7 Systém zajištění pohledávek

Ke každé zakázce, kterou Stavby, s. r. o. získají, sepíší písemnou smlouvu o dílo nehledě na to, jestli se jedná o stávající klienty nebo nové. Pro zajištění svých pohledávek však nevyužívá nikterak rozsáhlý a propracovaný systém zajištění. Ze všech možných způsobů zajištění je využívána pouze smluvní záloha. Bohužel ani ta není využívána vždy. Pokud se jedná o menší zakázku, jejíž předpokládaná kupní cena je na základě rozpočtu stanovena do 100 000 Kč, není od klienta vyžadována žádná finanční záloha. V ostatních případech je obvykle vyžadována finanční záloha ve výši 10 % z rozpočtové kupní ceny (37).

4 VLASTNÍ NÁVRH ŘEŠENÍ

Tato kapitola je zaměřena na výpočet daňové povinnosti vybraného podnikatelského subjektu v roce 2016 s akcentem kladeným na využití opravných položek k pohledávkám při daňové optimalizaci. Návrh na možné kroky vedoucí k daňové optimalizaci vychází z rozboru pohledávek z obchodních vztahů, které společnost evidovala ve sledovaném období. Dále z rozboru opravných položek, které je možné k těmto pohledávkám tvořit v souladu se zákonem o daních z příjmů.

Sekundárním cílem této práce je navrhnout možné způsoby zajištění pohledávek, zřetel tedy bude věnován i výběru možných nástrojů zajištění.

4.1 Stanovení základu daně

S odkazem na teoretickou část, je nutné připomenout, že pro účely stanovení základu daně se vychází z výsledku hospodaření. Účetní výsledek hospodaření je možné zjistit z účetních výkazů, konkrétně z výkazu zisku a ztráty. V roce 2016 společnost generovala VH ve výši 1 333 000 Kč (37).

Tab. 12: Transformace VH za zdaňovací období 2016 na základ daně (Vlastní tvorba dle 37)

Výsledek hospodaření z provozní činnosti	1 338 000 Kč
Výsledek hospodaření z finanční činnosti	-5 000 Kč
Výsledek hospodaření před zdaněním	1 333 000 Kč
Položky zvyšující základ daně	108 619 Kč
Položky snižující základ daně	0 Kč
Základ daně	1 441 619 Kč

Výsledek hospodaření zjištěný rozdílem mezi výnosy a náklady je výsledkem účetním nikoli daňovým, je proto nezbytné ho upravit o hodnotu daňově neúčinných nákladů a výnosů.

1. Účet 513 – Náklady na reprezentaci

Na tomto účtu jsou evidovány zejména náklady na stravování pana jednatele popřípadě obchodních partnerů. Dále je zde zachycena hodnota nákladů vynaložených

na pořádání vánočního večírku, který společnost pravidelně pořádá ke konci kalendářního roku (37).

Celková výše evidovaných nákladů činí: 42 174 Kč

2. Účet 528 – Ostatní sociální náklady

Zde je účtována hodnota daňově neuznatelné části stravného, na které zaměstnavatel přispívá svým zaměstnancům ve formě stravenek. Jelikož je zaměstnancům proplácena hodnota stravenky v 100% výši, je nezbytné zaúčtovat 45 % hodnoty stravenky jako daňově neuznatelný náklad (37).

Celková výše evidovaných nákladů činí: 49 745 Kč

3. Účet 543 – Dary

V průběhu roku byl poskytnut dvakrát dar mateřské škole. V obou případech se jednalo o částku 5 000 Kč (37).

Celková výše evidovaných nákladů činí: 10 000 Kč

4. Účet 549 - Manka a škody

V měsíci říjnu došlo k znehodnocení materiálu zaměstnancem a vznikla škoda ve výši 6 700 Kč. Tato škoda nebyla zaměstnanci předepsána k úhradě. Není tedy považována za daňově účinnou (37).

Celková výše evidovaných nákladů činí: 6 700 Kč

Odpisy dlouhodobého majetku jsou účtovány ve výši odpovídající daňovým odpisům dle zákona o daních z příjmů. Z toho plyne, že výsledek hospodaření se z titulu rozdílu mezi účetními a daňovými odpisy neupravuje (37).

Dále je třeba zmínit, že nejsou evidovány žádné závazky za zdravotními pojišťovnami a správou sociálního zabezpečení, které by věcně a časově souvisely s rokem 2016, tzn., že veškeré sociální a zdravotní pojištění za rok 2016 bylo uhrazeno řádně a včas, tedy v plné výši a do konce ledna 2017 (37).

4.2 Výpočet daně

V souladu se zákonem o daních z příjmů by si poplatník mohl snížit obecný základ daně o odčitatelné položky podle § 34 (například ztrátu z minulých let), žádné však neeviduje. Dále je třeba vzít v úvahu poskytnutý dar mateřské škole, o jehož hodnotu byl nejprve HV navýšen a po splnění zákonem stanovených podmínek, ty jsou vymezeny v § 20 odst. 8 zákona o daních z příjmů, může být hodnota daru odečtena. Dar splňuje podmínky účelového využití a také podmínku na jeho celkovou výši, která musí být minimálně 2 000 Kč. Hodnota daru může být odečtena až po provedených úpravách podle § 34 zákona o daních z příjmů do maximální výše 10 % takto upraveného ZD. Po odečtení hodnoty darů je nutné ZD zaokrouhlit na celé tisíce dolů a vyčíslit 19% daň z příjmů. Jelikož společnost nezaměstnává osoby se zdravotním postižením, nemůže si uplatnit žádné slevy na dani.

Tab. 13: Stanovení daňové povinnosti za rok 2016 (Vlastní tvorba dle 37)

	Obecný ZD	1 441 619 Kč
-	Odčitatelné položky	0 Kč
=	Základ daně snížený o odčitatelné položky	1 441 619 Kč
-	Dar	10 000 Kč
=	Základ daně snížený	1 431 619 Kč
	Základ daně zaokrouhlený	1 431 000 Kč
x	Sazba daně z příjmů	19%
=	Daňová povinnost	271 890 Kč
-	Slevy na dani	0 Kč
-	Zaplacené zálohy na daň	188 860 Kč
=	Nedoplatek daně	83 030 Kč

4.3 Návrh daňové optimalizace

Z rozboru pohledávek sledovaného období vyplývá, že daňový subjekt ke konci roku 2016 eviduje neuhrazené pohledávky, ke kterým lze dle zákona o rezervách v souladu se zákonem o daních z příjmů vytvořit zákonné opravné položky a jelikož nebyly žádné OP vytvořeny, vzniká tak prostor pro vytvoření návrhu optimalizace daně prostřednictvím jejich tvorby. V následující tabulce jsou uvedeny ty pohledávky, ke kterým je možné vytvořit ZOP (37).

Tab. 14: Pohledávky po splatnosti, ke kterým lze vytvořit ZOP (Vlastní tvorba dle 37)

Identifikace	Splatnost	Nominální hodnota pohledávky	Možnost tvorby OP	Maximální výše ZOP
140075	31. 03. 2014	87 350 Kč	§ 8a ZoR	43 675 Kč
140276	15. 11. 2014	23 460 Kč	§ 8c ZoR	23 460 Kč
150042	25. 02. 2015	156 400 Kč	§ 8a ZoR	78 200 Kč

K pohledávce vzniklé na základě faktury vydané číslo 140075 lze vytvořit ZOP až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty podle § 8a ZoR, jelikož od konce doby splatnosti uplynulo více než 18 měsíců a OP k ní doposud nebyla vytvořena.

U druhé uvedené pohledávky lze vytvořit opravnou položku podle pravidel stanovených v § 8a ZoR, ten umožňuje vytvořit ZOP až do výše 50 % rozvahové hodnoty pohledávky. V úvahu lze vzít i druhou možnost, kterou ZoR umožňuje, konkrétně se jedná o tvorbu ZOP podle § 8c, neboť se jedná o tzv. malou pohledávku s rozvahovou hodnotou do 30 000 Kč a není za tímto dlužníkem evidována jiná pohledávka. Podle tohoto ustanovení je subjekt oprávněn vytvořit ZOP do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky. Pro naplnění cíle daňové optimalizace byl zvolen druhý uvedený způsob tvorby, jelikož poplatníkovi přináší vyšší úsporu na dani.

K poslední uvedené pohledávce je opět možné vytvořit ZOP až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty, jelikož od konce doby splatnosti uplynulo více než 18 měsíců.

Celkem lze vytvořit ZOP ve výši 145 335 Kč.

4.4 Výpočet daňové povinnosti s uplatněním ZOP

Pokud by subjekt přistoupil k tvorbě ZOP, zaúčtoval by jejich hodnotu na účet 558 - Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti, tím by došlo ke zvýšení hodnoty nákladů o 145 335 Kč. V následující tabulce je proveden výpočet daňové povinnosti s uplatněním zákonných opravných položek k pohledávkám.

Tab. 15: Daňová povinnost po optimalizaci daně (Vlastní tvorba dle 37)

	Účetní výsledek hospodaření	1 187 665 Kč
+	Položky zvyšující HV	108 619 Kč
-	Položky snižující HV	0 Kč
	Obecný ZD	1 296 284 Kč
-	Odčitatelné položky	0 Kč
=	Základ daně snížený o odčitatelné položky	1 296 284 Kč
-	Dar	10 000 Kč
=	Základ daně snížený	1 286 284 Kč
	Základ daně zaokrouhlený	1 286 000 Kč
x	Sazba daně z příjmů	19 %
=	Daňová povinnost	244 340 Kč
-	Slevy na dani	0 Kč
-	Zaplacené zálohy na daň	188 860 Kč
=	Nedoplatek daně	55 480 Kč

Po zahrnutí výše zákonných opravných položek do základu daně vychází výsledná daňová povinnost 244 340 Kč, což je o 27 550 Kč méně oproti skutečné daňové povinnosti.

Tab. 16: Rozdíl výše daňové povinnosti před a po optimalizaci (Vlastní tvorba)

Skutečná daňová povinnost	271 890 Kč
Optimalizovaná daňová povinnost	244 340 Kč
Rozdíl	27 550 Kč

4.5 Návrh tvorby účetních opravných položek

Jak již bylo zmíněno, účetnictví by mělo zachycovat věrný a poctivý obraz o majetku a finanční situaci účetní jednotky. Jelikož ve sledovaném období nebyla vytvořena žádná opravná položka k pohledávkám, není předmět účetnictví společnosti takto zobrazen. Opravné položky by měly vyjádřit snížení hodnoty pohledávek z důvodu existence rizika jejího nezaplacení, jelikož opravné položky nebyly vytvořeny, pohledávky jsou v důsledku toho vykazovány v nadhodnoceném stavu.

Účetní opravné položky by měly být tvořeny v závislosti na době, která uplynula od konce sjednané doby splatnosti. Pro tyto účely byl proveden rozbor faktur vydaných

a jejich úhrad (viz analytická část), a pro návrh výše opravných položek bude vycházeno ze zjištěných informací.

Tab. 17: Faktury vydané více jak 6 měsíců po splatnosti (Vlastní tvorba dle 37)

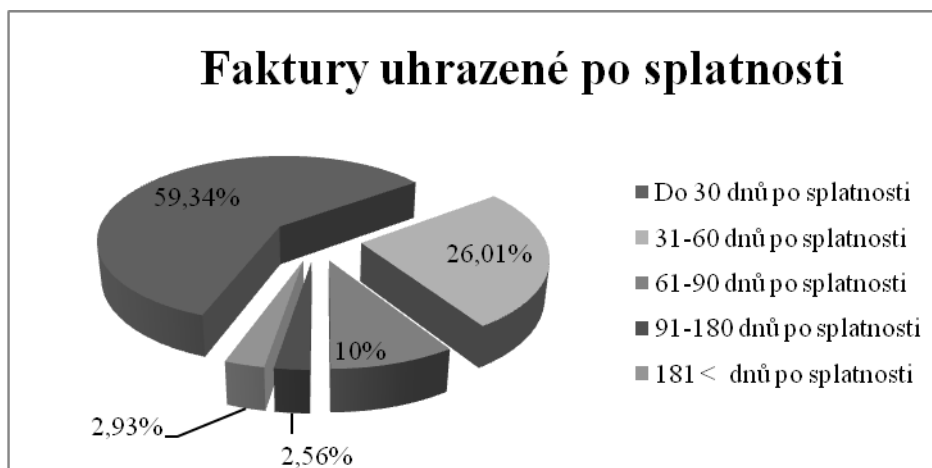
Počet měsíců po splatnosti	Počet FV	Počet faktur		Podíl neuhrazených faktur na celkovém počtu faktur
		uhrazené	neuhrazené	
Od 6 - 24 měsíců	8	6	2	25,00%
Do 36 měsíců	4	2	2	50,00%
Nad 36 měsíců	3	0	3	100,00%

V tabulce jsou uvedeny počty faktur vydaných, které byly v průběhu sledovaného období uhrazeny více jak 6 měsíců po splatnosti a dále faktury, u kterých uplynulo více jak 6 měsíců od konce doby splatnosti a jsou evidované jako neuhrazené. Z výsledků je zřejmé, že 100 % vystavených faktur, které jsou po splatnosti více jak 36 měsíců, zůstává stále neuhrazené. Z toho důvodu lze doporučit, aby byla vytvořena účetní opravná položka ve výši 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky ke každé pohledávce, u které doba uplynulá od konce sjednané doby splatnosti překročí 36 měsíců, jelikož předpoklad úhrady je nulový.

Dále lze na základě výpočtů odvodit zhruba 50 % riziko nezaplacení pohledávky, která je 24 – 36 měsíců po splatnosti. V souladu s touto skutečností je vhodné vytvářet účetní opravnou položku ve výši 50 % ke každé pohledávce, u které doba uplynulá od platnosti překročí 24 měsíců.

Pravděpodobnost úhrady faktury, která je méně než 24 měsíců po splatnosti, je přibližně 75 %, neboli existuje 25 % riziko nezaplacení pohledávky, a proto by společnost měla k těmto pohledávkám vytvářet účetní opravnou položku ve výši 25 % neuhrazené rozvahové hodnoty.

U většiny všech faktur vydaných, u kterých neproběhlo inkaso včas, byla úhrada provedena do 180 dní od data splatnosti. Konkrétně tyto faktury tvoří 94,07 % podíl na všech fakturách uhrazených až po stanovené době splatnosti. Zmíněné je znázorněno v následujícím grafu.

Graf 4: Procentuální vyjádření počtu pozdě připsaných úhrad podle doby, která uplynula od konce doby splatnosti (Vlastní tvorba dle 37)

Je tedy relativně vysoká pravděpodobnost, že bude pohledávka uhrazena do půl roku od uplynutí konce doby splatnosti. Z tohoto důvodu lze doporučit, aby se účetní opravná položka ve výši 25 % tvořila od chvíle, kdy bude faktura vydaná déle než 6 měsíců po splatnosti neuhraněná.

Z návrhů vyplývá, že ke konci rozvahového dne by účetní jednotka tvořila účetní opravné položky k neuhraněným pohledávkám, od jejichž sjednané doby splatnosti uplynulo více než:

- a) 6 měsíců – 24 měsíců, opravnou položku ve výši 25 % neuhraněné rozvahové hodnoty,
- b) 24 – 36 měsíců, opravnou položku ve výši 50 % neuhraněné rozvahové hodnoty,
- c) více než 36 měsíců, opravnou položku ve výši 100 % neuhraněné rozvahové hodnoty.

Za předpokladu, že by byly aplikovány zmíněné návrhy, by byly k 31. 12. 2016 vytvořeny účetní opravné položky v následující výši:

Tab. 18: Tvorba účetních opravných položek k pohledávkám k 31. 12. 2016 (Vlastní tvorba dle 37)

Identifikace	Počet měsíců po splatnosti	Nominální hodnota	Účetní opravná položka
110235	60	78 500 Kč	78 500 Kč
120146	51	13 750 Kč	13 750 Kč
130178	40	83 500 Kč	83 500 Kč
140075	33	87 350 Kč	43 675 Kč
140276	25	23 460 Kč	11 730 Kč
150042	22	156 400 Kč	39 100 Kč
160156	6	236 000 Kč	59 000 Kč
160234	2	378 500 Kč	0 Kč

Pro tvorbu účetních opravných položek by byly využity účty 559 - Tvorba a zúčtování opravných položek v provozní činnosti souvztažně s účtem 391.100 - Opravná položka k pohledávkám. Celkem by bylo zaúčtováno 234 750 Kč z toho:

- 175 750 Kč připadá na opravné položky vytvořené ve výši 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- opravné položky vytvořené ve výši 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky by nebyly žádné,
- opravné položky ve výši 25 %, by byly vytvořeny v konkrétní výši 59 000 Kč.

Pro zaúčtování tvorby zákonných opravných položek by byl využit účet 558 - Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti souvztažně s účtem 391.200 - Opravná položka k pohledávkám. Hodnota zákonných opravných položek vyčíslená podle pravidel ZoR je 145 335 Kč.

Tab. 19: Rozdíl hodnoty ÚOP a ZOP (Vlastní tvorba)

Hodnota účetních opravných položek	234 750 Kč
Hodnota zákonných opravných položek	145 335 Kč
Opravné položky celkem	380 085 Kč

Při transformaci účetního výsledku hospodaření na základ daně je nezbytné očistit HV o rozdíl mezi účetními a zákonnými OP. Výpočet daňové povinnosti je následující:

Tab. 20: ÚOP a jejich vliv na výpočet daňové povinnosti (Vlastní tvorba dle 37)

	Účetní výsledek hospodaření	952 915 Kč
+	Položky zvyšující HV	343 369 Kč
-	Položky snižující HV	0 Kč
	Obecný ZD	1 296 284 Kč
-	Odčitatelné položky	0 Kč
=	Základ daně snížený o odčitatelné položky	1 296 284 Kč
-	Dar	10 000 Kč
=	Základ daně snížený	1 286 284 Kč
	Základ daně zaokrouhlený	1 286 000 Kč
x	Sazba daně z příjmů	19 %
=	Daňová povinnost	244 340 Kč
-	Slevy na dani	0 Kč
-	Zaplacené zálohy na daň	188 860 Kč
=	Nedoplatek daně	55 480 Kč

Vytvořené opravné položky se v rozvaze nevykazují ve zvláštní položce. Jelikož se jedná o úpravu hodnoty pohledávek, zanesse se jejich hodnota do sloupečku „Korekce“ k příslušným položkám rozvahy náležejících jednotlivým druhům pohledávek. Ve výkazu zisku a ztráty se jejich hodnota promítne v položce „Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti“.

Tab. 21: Opravné položky ve výkazech (Vlastní tvorba)

Položka rozvahy	Brutto	Korekce	Netto
C.II.2.1. Pohledávky z obchodních vztahů	1 057 460 Kč	380 085 Kč	677 375 Kč
Položka výkazu zisku a ztráty			
G. Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti		380 085 Kč	

4.6 Zajištění pohledávek

S problematickými pohledávkami a to nejen s těmi nedobytnými, ale i s těmi, které jsou hrazené po splatnosti, vzniká společnosti řada potíží spojených s nedostatkem finančních prostředků. V první řadě jsou to vynaložené náklady, které zůstanou nepokryté a dále jsou to daně, které musejí být odvedeny bez ohledu na to, jestli se realizovaná tržba stane příjmem. Jedná se zejména o daň z příjmů, ale také o DPH. Při zvýšeném objemu těchto pohledávek musí společnost čelit problému se vznikající vlastní platební neschopností, která pro společnost znamená neschopnost dostát svým závazkům vůči dodavatelům, zaměstnancům a dalším institucím. Tento problém je nutné řešit získáním dodatečných zdrojů financování, nejčastěji se může jednat o krátkodobé provozní úvěry nebo kontokorentní úvěry, které společnost dále zatěžují, jelikož jejich získání představuje vznik dodatečných nákladů v podobě úroků hrazených bance. Společnost by se proto měla zaměřit na motivaci odběratelů k dřívějším úhradám.

U podaných návrhů je nutné posoudit konkurenceschopnost jednotlivých institutů zajištění v praxi. Z tohoto důvodu bylo provedeno dotazování blízkých konkurentů společnosti, kterým byly položeny dvě otázky s cílem zjistit, jestli konkurenční společnosti a drobní živnostníci nabízejí svým odběratelům skonto za brzkou platbu a dále byla zjišťována obvyklá výše požadované zálohové platby. Celkem bylo dotázáno 10 subjektů. Jednalo se zejména o drobné živnostníky, z nichž nejbližším konkurentem společnosti je 7. subjekt uvedený v následující tabulce.

Tab. 22: Výsledky dotazování (Vlastní tvorba)

Respondent	Výše záloh	Využití skonta
1	x	Ne
2	10%	Ano
3	x	Ne
4	15%	Ne
5	25%	Ne
6	10%	Ne
7	15%, 5%	Ano
8	x	Ne
9	20	Ne
10	25%	Ne

4.6.1 Skonto

Jedním z možných způsobů jak zmíněného dosáhnout je využívat skonto za včasnou platbu. Nejenže by společnost motivovala své odběratele k dřívější platbě, ale také by zvýšila vlastní konkurenceschopnost, neboť 8 z 10 oslovených společností a živnostníků působících ve stavebnictví v blízkém okolí společnosti neposkytuje svým odběratelům skonto za včasnou úhradu.

Návrh systému skonta je následující: do smlouvy respektive ve faktuře by společnost uvedla informaci o podmínce získání skonta. Pokud by byla platba provedena do 7 dnů u faktur se splatností 30 dnů a více, vznikl by odběrateli nárok na skonto ve výši 0,5 %. U faktur se splatností 60 - 90 dnů by odběrateli vznikl nárok na skonto ve výši 1 % v případě, bude-li platba provedena do 15 dnů od fakturace. Skonto by bylo realizováno formou opravného daňového dokladu, který by byl vystaven po obdržení úhrady. Pro odběratele tedy vzniká možnost získání dodatečné slevy na odebrané zboží či provedené stavební práce, uvedená podmínka by však pro odběratele nepředstavovala dodatečné povinnosti ke splnění. Při stanovení rozhodných hranic je vycházeno z informací v kapitole 3.7 Rozbor úhrad FV (s. 52). Je nutné připomenout, že společnost považuje u faktur vydaných se splatností do 30 dnů úhradu připsanou do 8 dnů od vystavení faktury jako za nadstandardně rychle provedenou a u faktur se splatností do 60 nebo 90 dnů považuje platbu do 15 dnů od data vystavení za nadstandardně rychle provedenou a lze tedy předpokládat ochotu společnosti poskytnout odběrateli skonto, pokud bude platba připsána v uvedených termínech.

Poskytnuté skonto představuje pro společnost dodatečné náklady a je nezbytné výši skonta porovnat s výší nákladů, které by společnosti vznikly v případě nutnosti získání dodatečných zdrojů financování (45, s. 62).

$$EÚS = \frac{SS}{100 - SS} \times \frac{360}{DS - LS}$$

$$EÚS = \frac{0,5}{100 - 0,5} \times \frac{360}{30 - 7} \times 100 = 7,87 \%$$

$$EÚS = \frac{1}{100 - 1} \times \frac{360}{60 - 15} \times 100 = 8,08 \%$$

Jako dodatečný zdroj financování byl zvolen provozní úvěr od Air Bank, která nabízí úvěr s roční procentuální sazbou nákladů ve výši 8,2 % (44). Z výpočtu je patrné, že pro společnost bude výhodnější poskytnout odběrateli skonto ve výši 0,5 % respektive 1 % z hodnoty pohledávky oproti čerpání úvěru, jelikož náklady spojené s čerpáním úvěru převýší náklady spojené s poskytnutím skonta.

4.6.2 Smluvní pokuta

Dalším způsobem jak dlužníka motivovat k včasnému splnění dluhu, může být sjednání smluvní pokuty za porušení povinností, kterou včasná úhrada je. Skonto je vnímáno jako pozitivní motiv, přičemž smluvní pokuta je vnímána jako postih. Smluvní pokuta musí být upravena ve smlouvě, nestačí pouze zmínka na faktuře, z tohoto důvodu by měla společnost zahrnout do smlouvy o dílo, kterou s odběrateli uzavírá, i zmínku o výši smluvní pokuty za pozdě provedenou platbu a to následovně:

- „V případě prodlení dlužníka s úhradou dluhu se dlužník zavazuje zaplatit věřiteli smluvní pokutu ve výši 0,01 % denně z dlužné částky za každý den prodlení mezi 14 - 30 dny po splatnosti.“
- „V případě prodlení dlužníka s úhradou dluhu se dlužník zavazuje zaplatit věřiteli smluvní pokutu ve výši 0,02 % denně z dlužné částky za každý den prodlení více jak 30 dnů po splatnosti.“

Smluvní pokuta by měla být stanovena v „přiměřené“ výši, neboli měla by být v souladu s dobrými mravy. Výše smluvní pokuty však není zákonem nijak zastoupena a proto je nezbytné stanovit výši smluvní pokuty v souladu s judikaturou. Přičemž rozhodovací praxe Nejvyššího soudu se v případě řešení úměrné výše smluvní pokuty poměrně ustálila a ujednání o smluvní pokutě ve výši 1 % denně z dlužné částky je zpravidla považováno za jednání v rozporu s dobrými mravy (Rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. Zn 33 Cdo 3123/2010; ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 33 Odo 438/2005; ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 33 Cdo 2248/2009; ze dne 14. 10. 2009, sp. zn. 31 Cdo 2707/2007). Při posuzování je však brána v úvahu nejen výše smluvní pokuty, ale také výše takto zajišťované pohledávky a okolnosti sjednání smluvní pokuty. Zejména opakující se porušování smluvních povinností (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 08. 2010, sp. zn. 33 Cdo 3368/2008). Navrhovanou výši smluvní pokuty lze na

základě rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 24. 07. 2007, sp. zn. 32 Odo 1299/2006 a ze dne 19.04.201, sp. zn. 32 Cdo 529/2011 považovat za přiměřenou a v souladu s dobrými mravy.

4.6.3 Zálohy

Tento způsob zajištění pohledávek je považován za jeden z nejúčinnějších, jelikož částečně zajistí pokrytí vynaložených nákladů. Stavby, s. r. o. požadují zaplacení zálohových plateb u zakázek, u kterých je rozpočtová cena vyšší než 100 000 Kč v obvyklé výši 10 %. Z důvodu vysokého podílu pohledávek po splatnosti, jejichž rozvahová hodnota nepřesáhla hranici 100 000 Kč, na celkovém počtu pohledávek po splatnosti, které jsou evidovány k rozvahovému dni v jednotlivých letech sledovaného období mezi roky 2013 - 2016, by společnost měla zvážit snížení rozhodné hranice a častější vyžadování zálohové platby. U významných zakázek, jejichž cena stanovená na základě rozpočtu převyší částku 500 000 Kč, je vhodné zvážit zvýšení procenta vyžadované zálohy.

Graf 5: Podíl méně významných pohledávek po splatnosti na celkovém množství pohledávek po splatnosti ke konci roku 2016 (Vlastní tvorba dle 37)

Výpočty v následující tabulce vycházejí z předpokladu, že rozhodná hranice je na úrovni 50 000 Kč. Pro účely znázornění je nutné připomenout, že ani jedna z uvedených pohledávek nebyla ke konci roku 2016 uhrazena.

Tab. 23: Výše záloh (Vlastní tvorba)

Identifikace FV	Částka	10 % záloha
110235	78 500 Kč	7 850 Kč
120146	13 750 Kč	0 Kč
130178	83 500 Kč	8 350 Kč
140075	87 350 Kč	8 735 Kč
140276	23 460 Kč	0 Kč

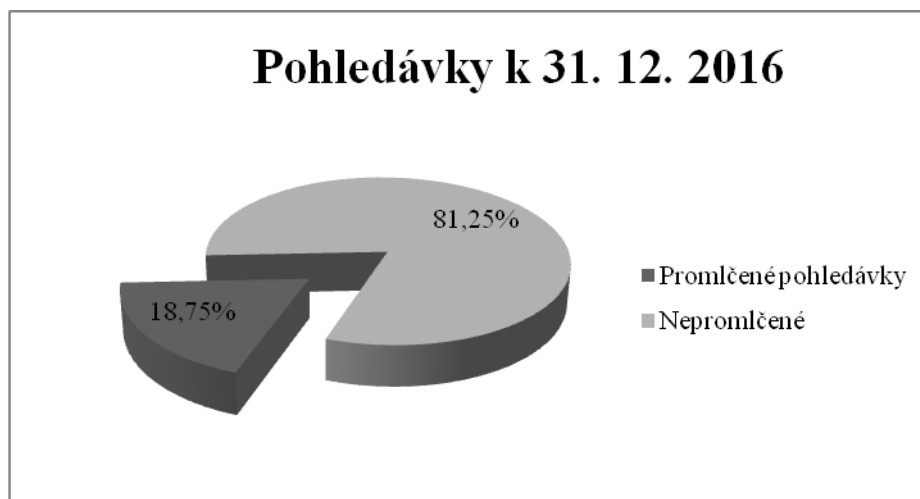
Pokud by si společnost vyžádala nejprve zaplacení zálohové platby a za předpokladu jejího zaplacení a následného provedení plnění by celková hodnota těchto neuhrazených pohledávek byla o 24 935 Kč nižší. Vyžádání zálohové platby však může některé zákazníky odradit, proto je nutné do zmíněných úvah zahrnout i vnější faktory. Pro tyto účely bylo provedeno dotazování přímých konkurentů společnosti. Opět se jednalo o 10 subjektů, z nichž 3 nevyžadují zaplacení zálohové platby téměř vůbec, pokud se nejedná o významnější zakázku, ale nemají nijak stanovený pevný režim. U dalších dvou respondentů bylo zjištěno, že požadují zálohu zpravidla ve výši zhruba jedné čtvrtiny kalkulovaných nákladů na materiál. Zbylých 5 subjektů vyžaduje zálohové platby od 5 – 20 % z kalkulované ceny v souvislosti s její výší. Na systém vybírání záloh je dobré se zaměřit zejména u jedné společnosti, jelikož se jedná o srovnatelný subjekt v předmětu podnikání. Ten vyžaduje 15 % zálohovou platbu u zakázek, jejichž rozpočtová cena je vyšší než 200 000 Kč, pokud je kalkulovaná cena do 200 000 Kč, vyžaduje zpravidla zálohu 5 %.

V souvislosti se zjištěnými informacemi lze považovat 10 % zálohu za konkurenceschopnou s prostorem na možnou změnu její výše. Zvažované zvýšení % požadované zálohové platby tedy bude v souladu s podmínkami nabízenými konkurencí. Zvažované snížení rozhodné hranice u méně významných zakázek (s rozpočtovou cenou od 50 000 - 100 000 Kč) také není vyloučeno, ale namísto původně zvažovaných 10 % je vhodnější vyžadovat zálohovou platbu ve výši 5 % z rozpočtové ceny.

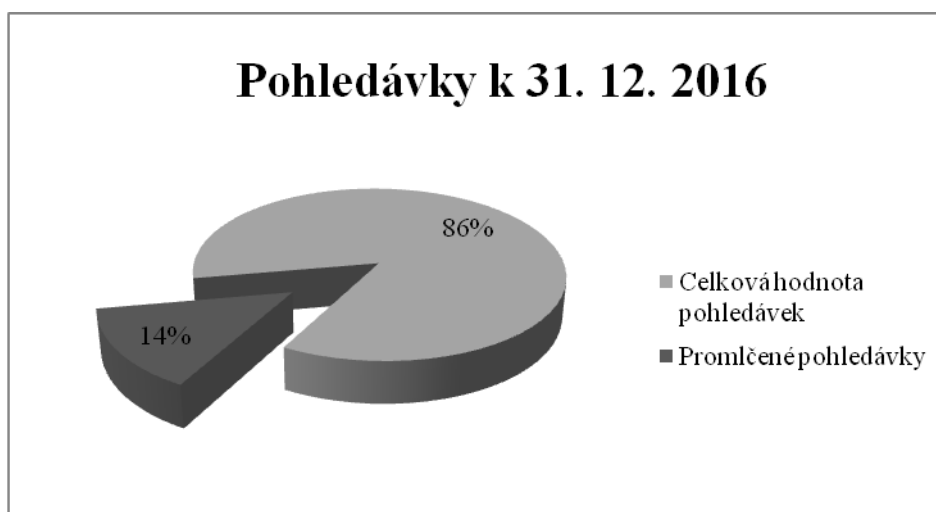
4.6.4 Uznání dluhu

Pokud pohledávky zůstávají dlouho neuhrazené, hrozí jejich promlčení a následná neschopnost jejich vymáhání. K eliminaci těchto případů může posloužit

dohoda o uznání dluhu. Provedení uznání dluhu však není dlužníkovou povinností, ale pro věřitele má cenu především při soudním vymáhání pohledávek, jelikož se věřitelova povinnost dokazování o existenci pohledávky změní na povinnost dlužníka v dokázání opaku. Další výhodou pro věřitele představuje fakt, že se promlčecí lhůta prodlouží na 10 let od okamžiku uznání dluhu.

Graf: 6: Podíl počtu promlčených pohledávek na celkovém množství pohledávek po splatnosti ke konci roku 2016 (Vlastní tvorba dle 37)

Graf: 7: Podíl promlčených pohledávek na celkovém objemu pohledávek po splatnosti ke konci roku 2016 v Kč (Vlastní tvorba dle 37)

Poměrně vysoké procento všech pohledávek po splatnosti je již promlčeno, což je příčinou nemožnosti vytvoření ZOP a následného odpisu, který by byl daňově uznatelným nákladem. Z tohoto důvodu by bylo vhodné přistoupit k sepsání dohody o utvrzení dluhu. K tomuto účelu může společnost využít volně dostupných vzorových

formulářů na internetu. Výhodou této možnosti jsou nulové náklady na sepsání. V rámci dohody o uznání dluhu lze sjednat i splátkový kalendář. Jelikož společnost na základě individuálních jednání s odběrateli k sjednání splátkového kalendáře přistupuje, bylo by vhodné činit tak pomocí sepsání dohody o uznání dluhu. Je však nutné zdůraznit, že odběratel nemá povinnost dluh uznat. Pokud by společnost chtěla sjednat individuální podmínky na základě potřeb odběratele (zejména těch významných), lze využít služeb advokáta. Za tímto účelem byl proveden průzkum cen za sepsání dohody o uznání dluhu, které se pohybují v průměru okolo 1 400 Kč za sepsání jedné dohody (40), (41).

4.6.5 Faktoring

Faktoring je způsob, kterým lze zajistit zlepšení toků peněžních prostředků, prostřednictvím postoupení pohledávky faktoringové společnosti. Výhoda, kterou faktoring poskytuje, spočívá především v rychlosti získání peněžních prostředků a v souvislosti s tím i možné prodloužení doby splatnosti faktur, což lze považovat i za jistou konkurenční výhodu. Faktoring však nepředstavuje pouze samotný odkup pohledávky, nýbrž komplexní službu, která může dále zahrnovat pojištění pohledávek, jejich správu a vymáhání (42).

Faktoring je ideální pro ty společnosti, které pravidelně dodávají několika odběratelům. Jelikož společnost opakovaně obchoduje s několika stálými zákazníky, u kterých je víceméně známa jejich platební morálka a na základě dřívějších zkušeností lze s vyšší jistotou předpokládat uhrazení faktur, je možné v případě řešení problému s nedostatečnou finanční hotovostí přistoupit k postoupení těchto pohledávek faktoringové společnosti. Faktoring lze také využívat za účelem financování sezónních výkyvů produkce. V porovnání s ostatními způsoby financování lze považovat za značnou výhodu i fakt, že faktoring nepředstavuje zvýšení zadluženosti podniku, jelikož se o něm neúčtuje jako o závazku a nevykazuje se v pasivech, jak tomu je v případě bankovních úvěrů (42).

Aby bylo možné vyčíslit nákladové zatížení faktoringu, byl proveden průzkum cen faktoringových společností. Obvykle výše ceny souvisí s rozsahem poskytovaných služeb, riziku a objemu pohledávek, obecně je tvořena faktoringovým poplatkem a úrokovou sazbou. V následující tabulce jsou uvedeny příklady nákladů spojených s postoupením pohledávky.

Tab. 24: Náklady faktoringu (Vlastní tvorba dle 43)

	Úhrada do 30 dní	Úhrada do 60 dní	Úhrada do 90 dní
Nominální hodnota pohledávky	100 000 Kč	100 000 Kč	100 000 Kč
Vyplacená záloha	80 000 Kč	80 000 Kč	80 000 Kč
Faktoringový poplatek	800 Kč	800 Kč	800 Kč
Úrok	237 Kč	473 Kč	710 Kč
Celkové náklady	1 037 Kč	1 273 Kč	1 510 Kč

Výše faktoringového poplatku bývá stanovena zpravidla v rozmezí 0,3 - 1,5 % nominální hodnoty pohledávky v návaznosti na výši ročního obratu klienta. Úroková sazba se odvíjí od pohyblivých referenčních sazeb PRIBOR, respektive EURIBOR pokud se jedná o korunové pohledávky, respektive eurové pohledávky (42).

Společnost má však vždy více možností financování, mezi kterými lze volit, z toho důvodu je adekvátní přejít ke srovnání nákladu faktoringu s úrokovým zatížením v případě využití alternativního způsobu financování. Pro tyto účely je opět zvažován provozní úvěr od Air Bank.

$$U = \frac{80\,000 \cdot 8,2 \cdot 30}{360 \cdot 100} = 546 \text{ Kč}$$

$$U = \frac{80\,000 \cdot 8,2 \cdot 60}{360 \cdot 100} = 1\,093 \text{ Kč}$$

$$U = \frac{80\,000 \cdot 8,2 \cdot 90}{360 \cdot 100} = 1\,640 \text{ Kč}$$

Pro komparaci nákladového zatížení je v úvahu brán úvěr čerpaný po dobu 30 respektive 60 dnů s roční procentuální sazbou nákladů ve výši 8,2 % a cena faktoringu složená z faktoringového poplatku ve výši 1 % nominální hodnoty pohledávky a úroku. Z výpočtů je patrné, že využít faktoring se společností z pohledu zmíněného nákladového zatížení vyplatí u pohledávek s delší dobou splatnosti, konkrétně se jedná o pohledávky se splatností více jak 80 dnů. Faktoring však

představuje mnohem komplexnější službu oproti běžnému úvěrovému financování a nese s sebou řadu výhod (viz výše).

U významných zakázek, jejichž neuhrazení by pro společnost představovalo riziko ohrožení existence, je vhodné zvážit využití bezregresního faktoringu, který představuje trvalý odkup pohledávek bez jejího zpětného navrácení. V případě neuhrazení pohledávky odběratelem by společnosti zůstala inkasovaná část hodnoty pohledávky, která byla vyplacena faktoringovou společností jako záloha, nedoplatek by však zůstal neuhrazen. Bezregresní faktoring je však nákladově náročnější, jelikož riziko nezaplacení pohledávky přechází v tomto případě na faktoringovou společnost, která si v souvislosti s tím účtuje poplatek za převzetí rizika nezaplacení ve výši 0,3 – 0,5 % nominální hodnoty pohledávky (42). V případě pohledávky s nominální hodnotou 100 000 Kč se jedná o poplatek ve výši 300 – 500 Kč.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo navrhnout možné kroky vedoucí k optimalizaci daně z příjmů. Zákon o daních z příjmů umožňuje řadu způsobů jak zmíněného dosáhnout. Pro naplnění cíle této práce byla zvolena pouze varianta tvorby opravných položek k pohledávkám. Dílčím cílem bylo zvolit možné způsoby zajištění pohledávek se záměrem snížení negativních dopadů problematických pohledávek na finanční situaci společnosti.

V teoretické části práce je popsána problematika pohledávek z pohledu několika právních předpisů, jimiž jsou občanský zákoník, zákon o daních z příjmů a zákon o účetnictví. Byl popsán vznik pohledávky, možné způsoby zjištění a způsoby zániku pohledávek. Z pohledu zákona o účetnictví bylo popsáno, jakým způsobem se o pohledávkách účtuje, jak se vykazují a jakým způsobem je v účetnictví řešen problém s pohledávkami, které zůstanou neuhrazené, a to prostřednictvím účetních opravných položek.

V následující části práce je provedena analýza stavu pohledávek společnosti Stavby, s.r.o. Byla provedena analýza pohledávek v rozmezí let 2013 – 2016 s akcentem kladeným na pohledávky po splatnosti. Zejména byly analyzovány úhrady faktur vydaných, tak aby bylo možné na základě zjištěných informací provést návrh tvorby účetních opravných položek. Dále byl analyzován stav pohledávek k 31. 12. 2016 se záměrem zjistit, jestli společnost evidovala pohledávky po splatnosti, ke kterým by bylo možné vytvořit opravné položky a naplnit tak stanovený cíl. V neposlední řadě byl analyzován způsob tvorby opravných položek a byly navrženy kroky vedoucí k eliminaci nedostatků v oblasti tvorby opravných položek. Dále bylo zjištěno, že společnost využívá jako zajišťovací prostředek pouze zálohové platby, a tím vznikl prostor pro vytvoření návrhů na zajištění.

Závěrečná část práce je zaměřená na vyčíslení daňové povinnosti po provedené optimalizaci a výsledek je srovnán se skutečnou daňovou povinností, tak aby byla společnosti vyčíslena možná úspora na dani. Jelikož společnost netvoří účetní opravné položky, byl na základě informací o úhradách faktur proveden návrh tvorby účetních opravných položek.

Se záměrem směřovaným na motivaci odběratelů ke zlepšení platební morálky bylo navrženo, aby do smluv o dílo byla zahrnuta zmínka o podmínkách získání skonta

za brzkou platbu, výši smluvní pokuty za nedodržení povinností a dále, aby byla častěji vyžadována zálohová platba. Dále bylo navrženo snížení rozhodné hranice kupní ceny pro vyžadování zálohy a dále zvýšení procenta zálohy u významných zakázek. Pro zlepšení toků peněžních prostředků bylo navrženo využití faktoringu u pohledávek, které vzniknou za stálými odběrateli. Aby společnost docílila posílení svého postavení v závazkových vztazích, měla by u pohledávek, které zůstanou dlouho nezaplacené, zvážit sepsání dohody o uznání dluhu, v rámci které by mohla přistoupit ke sjednání splátkového kalendáře.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- (1) ŠIROKÝ, Jan. *Tvoříme a publikujeme odborné texty*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3510-5
- (2) Příloha č. 1 k vyhlášce č. 500/2002 Sb.
- (3) TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-75-5
- (4) Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ze dne 31. 12. 1991
- (5) NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník. Vlastnictví a věcná práva*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5166-5
- (6) ŠANTRŮČEK, Jaroslav a David ŠTĚDRA. *Pohledávky, jejich cese a hodnota*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1920-3
- (7) INSTRUM JUSTITIA. European payment report 2016. Intrum.com [online]. © 2001-2013 [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: <https://www.intrum.com/globalassets/countries/norway/documents/2016/european-payment-report-europa-2016.pdf>
- (8) DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3. aktualiz. a dopl. Vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-5991
- (9) MEDIA FACTORY. *Pohledávky*. Fucik.cz [online]. © 2016 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: <http://www.fucik.cz/publikace/pohledavky/>
- (10) Účetní a daňový pohled na pohledávky po lhůtě splatnosti - účetní a zákonné opravné položky. Danarionline.cz [online]. © 2016 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d28525v35676-ucetni-a-danovy-pohled-na-pohledavky-po-lhute-splatnosti/?search_query
- (11) TINTĚRA, T., P. PODRAZIL a P. PETR. *Základy závazkového práva*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-124-3.
- (12) CHALUPA, M., J. KADLEC, J. PILÁTOVÁ a kol. *Abeceda účetnictví pro podnikatele*. Olomouc: ANAG, 2016. ISBN 978-80-7554-001-0
- (13) Inkaso pohledávek. Pohledavky.info [online]. © 2009 [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://www.pohledavky.info/inkaso-pohledavek/>
- (14) JAROŠ, Tomáš. Judikatura NSS a její dopady do daňových kauz k problematice pohledávek. Bulletin KDP. 2016, č. 3, s. 9, ISSN1211-9946

- (15) KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-785-5
- (16) Zákon č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ze dne 21. 12. 1992
- (17) RYNEŠ, Petr. *Podvojný účetnictví a účetní závěrka*. 11. vyd. Olomouc: ANAG, spol. s r.o., 2011. ISBN 978-80-7263-633-4
- (18) KINDL, Milan a Aleš ROZEHNAL. *Nový občanský zákoník: problémy a úskalí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-516-6
- (19) JANKŮ, M., H. KELBLOVÁ, M. UHLÍŘOVÁ a kol. *Nové občanské právo v kostce: (stručný úvod)*. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-516-9
- (20) LANDA, Martin. *Základy účetnictví*. 2., upr. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2011. ISBN 978-80-7418-117-7
- (21) STROUHAL, Jiří. *Oceňování v účetnictví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-366-1
- (22) SVOBODOVÁ, Jaroslava. *Inventarizace: praktický průvodce*. 7. akt. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-783-6
- (23) KENTNEROVÁ, Liběna. *Základy bankovníctví: teorie a praxe*. V Praze: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-807400-595-4
- (24) BOKŠOVÁ, Jiřina. *Účetní výkazy pod lupou. I., Základy účetního výkaznictví*. Praha: Lince Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-921-2
- (25) LÍBAL, Tomáš. *Účetnictví - principy a techniky*. 4., akt. vyd. Praha: Institut certifikace účetních, 2014. ISBN 978-80-86716-94-7
- (26) BRYCHTA, I., M. BULLA, T. KRUPOVÁ a kol. *Účetnictví podnikatelů: 2016*. 13. akt. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-050-0
- (27) CARDOVÁ, Zdenka. *Opravné položky k pohledávkám. Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále: měsíčník pro účetní, auditory, daňové odborníky a mzdové účetní*. 2016, č. 12. s. 32-34. Praha: Poradce podnikatele. ISSN 1214-522X
- (28) HNÁTEK, Miloslav a David ZÁMEK. *Daňové a nedaňové náklady 2016*. Praha: ESAP, 2016. ISBN 978-80-905899-2-6
- (29) Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách ze dne 21. 12. 1992
- (30) HALFAR, B., D. CZUDEK, P. GODICKÝ a kol. *Právo*. 5. přepracované a doplněné vydání. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2015. ISBN 978-80-248-3859-5

- (31) DVOŘÁKOVÁ, Veronika. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2016*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-035-7
- (32) DĚRGEL Martin. Daňové a nedaňové opravné položky a rezervy. Poradce. 2016, XXI, č. 3. ISSN 1211-2437
- (33) Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ze dne 18. 12. 1992
- (34) BRYCHTA, I., J. VYCHOPEŇ, I. PILAŘOVÁ a kol. *Daň z příjmů 2015*. 12. aktu. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2015. ISBN 978-80-7478-737-9
- (35) RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 5. akt. vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5534-2
- (36) ATRADIUS. Celoevropský průzkum platební morálky. Atradius.cz [online]. © 2004-2016 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: https://atradius.cz/servlet/Satellite?c=AT_Content_C&childpagename=Group%2FAT_Content_C%2FPressTemplate&cid=1435164183945&pagename=WrapperSiteEntry
- (37) ADMINISTRATIVNÍ PRACOVNÍK, interní sdělení. Brno 5.11.2016, 3.2.2017
- (38) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ze dne 22.3.2012
- (39) KLIMEŠOVÁ, Ludmila. *Daňová optimalizace*. Ústav práva a právní vědy: European Business School SE, 2014. ISBN 978-80-87974-06-3
- (40) Ceny advokátních služeb přehledně a jasně. Profipravník.cz [online]. © 2017 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <http://www.profipravnik.cz/p/cenik-pravnich-sluzeb-jake-jsou-ceny-pravniku-a-advokatu-1099.html>
- (41) WEBHIT. Ceny advokátních služeb. Akmattes.cz [online]. © 2010 - 2017 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <http://www.akmattes.cz/ceny-pravnich-sluzeb/>
- (42) Faktoring. Csob.cz [online]. © 2017 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <http://www.csobfactoring.cz/factoring/poplatky/>
- (43) Cena faktoringového financování. Instantplatba.cz [online]. © 2016 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: http://www.instantplatba.cz/m_index
- (44) Produkty. Airbank.cz [online]. © 2017 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <https://www.airbank.cz/produkty/pujcka>
- (45) REŽŇÁKOVÁ, Mária. *Řízení platební schopnosti podniku*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3441-5.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

Tzv.....	Tak zvaně
Tzn.....	To znamená
Tj.	To jest
OP.....	Opravná položka
ZOP.....	Zákonná opravná položka

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývoj výše pohledávek z obchodního styku a celkových aktiv.....	42
Graf 2: Podíl hodnoty pohledávek po splatnosti vůči celkové hodnotě pohledávek.....	43
Graf 3: Struktura počtu úhrad faktur vydaných v letech 2013 – 2016.....	46
Graf 4: Procentuální vyjádření pozdě připsaných úhrad podle doby, která uplynula od konce doby splatnosti.....	59
Graf 5: Podíl méně významných pohledávek po splatnosti na celkovém množství pohledávek po splatnosti ke konci roku 2016.....	65
Graf: 6: Podíl počtu promlčených pohledávek na celkovém množství pohledávek po splatnosti ke konci roku 2016.....	67
Graf: 7: Podíl promlčených pohledávek na celkovém objemu pohledávek po splatnosti ke konci roku 2016 v Kč.....	67

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Zajištění pohledávek.....	16
Obr. 2: Utvrzení dluhu.....	17
Obr. 3: Kategorie pohledávek podle pravidel tvorby ZOP.....	35
Obr. 4: Rozdělení příjmů právnických osob.....	38
Obr. 5: Organizační struktura.....	41

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Účtování zániku pohledávek.....	19
Tab. 2: Opravné položky v rozvaze.....	27
Tab. 3: Příklad účtování odpisu pohledávky.....	29
Tab. 4: Pohledávky v rozvaze.....	30
Tab. 5: Ustanovení zákona k jednotlivým druhům OP.....	31
Tab. 6: Zákonné opravné položky.....	34
Tab. 7: Faktury vydané podle doby splatnosti.....	45
Tab. 8: Struktura úhrad FV dle počtu dnů od konce sjednané doby splatnosti.....	46
Tab. 9: Struktura včasných úhrad FV podle doby uplynulé od vydání faktury.....	47
Tab. 10: Faktury vydané hrazené po více jak půl roce od.....	48
Tab. 11: Neuhrazené faktury vydané ke konci roku 2016.....	49
Tab. 12: Transformace VH za zdaňovací období 2016 na základ daně.....	53
Tab. 13: Stanovení daňové povinnosti za rok 2016.....	55
Tab. 14: Pohledávky po splatnosti, ke kterým lze vytvořit ZOP.....	56
Tab. 15: Daňová povinnost po optimalizaci daně.....	57
Tab. 16: Rozdíl výše daňové povinnosti před a po optimalizaci.....	57
Tab. 17: Faktury vydané více jak 6 měsíců po splatnosti.....	58
Tab. 18: Tvorba účetních opravných položek k pohledávkám k 31. 12. 2016.....	60
Tab. 19: Rozdíl hodnoty ÚOP a ZOP.....	60
Tab. 20: ÚOP a jejich vliv na výpočet daňové povinnosti.....	61
Tab. 21: Opravné položky ve výkazech.....	61
Tab. 22: Výsledky dotazování.....	62
Tab. 23: Výše záloh.....	66
Tab. 24: Náklady faktoringu.....	68